

Нова Думка

ISSN 0351-3181

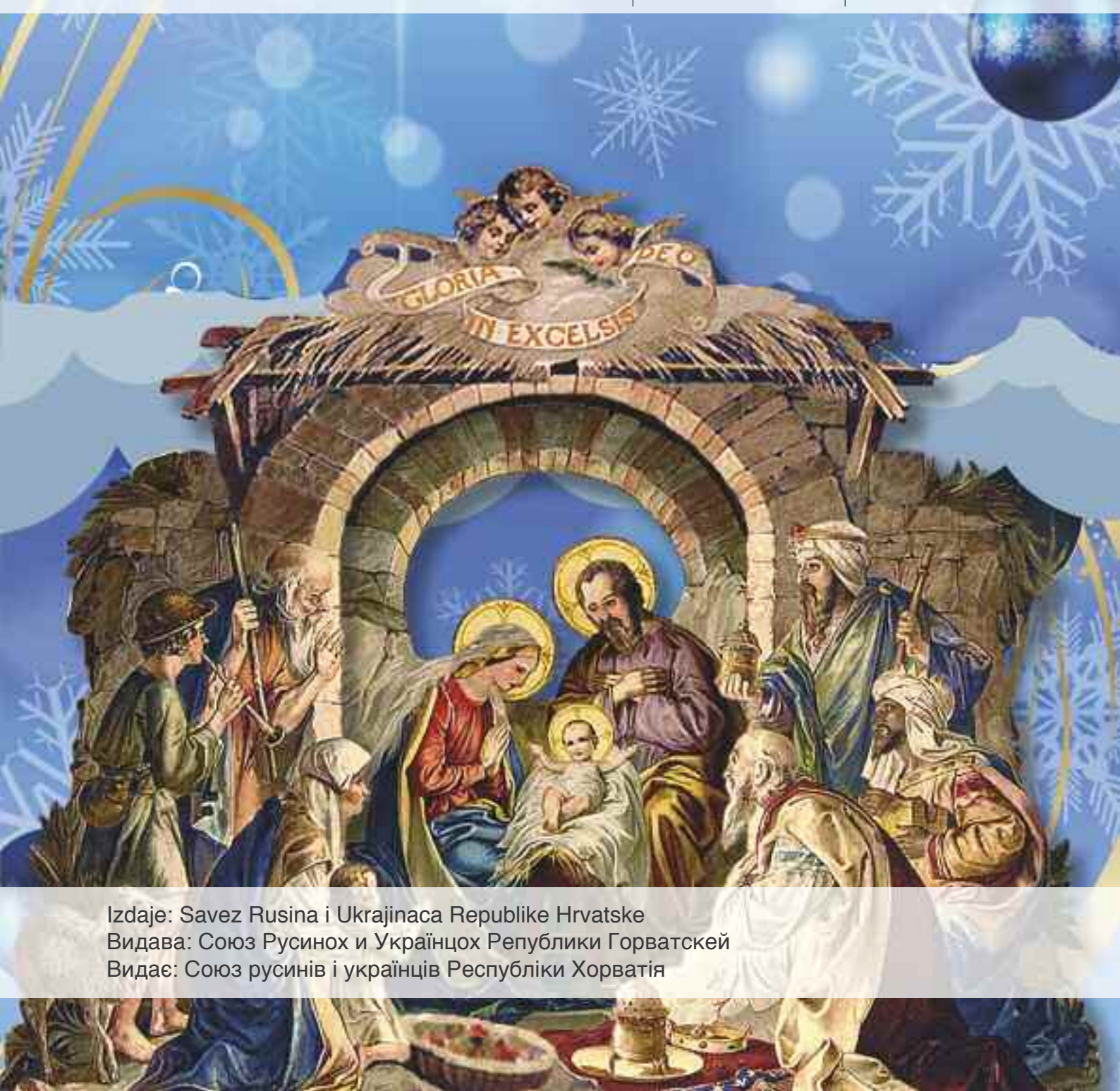
ЧИСЛО
НОМЕР
БРОЈ

172

ПОК
РИК
ГОДИНА

2012.
XLI

6/2012

Izdaje: Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske
Видава: Союз Русинoх и Украјинцох Републики Хорватскеј
Видає: Союз русинів і українців Республіки Хорватія

**Svim čitateljima Blagoslovljen Božić i sretnu Novu 2013. godinu
želi uredništvo Nove dumke!**

**Шицким читателљом благословени Крачун и щешліви Нови 2013. рок
жада редакция Новей думки! Христос раждається!**

**Всім читачам благословенного Різдва і щасливого Нового 2013 року
бажає редакція «Нової Думки»! Христос раждається!**

**ДЗЕНЬ ПРЕДСТАВИТЕЛЯ РУСКЕЙ НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ ГОРОДУ ЗАГРЕБУ И
КУЛЬТУРНО-ЗАБАВНИ ВЕЧАР**

КАЖДОГО РОКУ ВШЕ УСПИШНЕЙШИ

Представитель русской националь-
ной меншины мр сц. Ириной Мудри,
организовал 24. новембра
2012. року у Загребе, Дзень Предста-
вителя и культурно-забавни вечар.

О работи Представителя у привитней бешеди, бешедовал сам Представитель Мудри, наглашуюци добре сотрудицтво зоз управнима целами Городу Загребу и з другима представителями лебо заступниками националних меншинох. Бешедовал и о активносцох яки запровадзовал у своім мандату и яки плануе запровадзовац. Медзи иншим наглашел активне укључоване до витворйованя сотрудицтва зоз Националним Советом Руснацох зоз Сербии, помоц коло организованя старих руских бавискох за дзеци «Рутенияда», укључоване до организацији преслави Дня Руснацох РГ, та збуваньох котри организовал за Руснацох городу Загребу медзи котрима и виводзене двох дуодрамох зоз иножемства.

З оглядом на розошатосц Руснацох по цалим Загребе, Представитрль Мудри каждого року организуе Дзень Представителя як единствену можливосц же би ше на єдним месце стретло и дружелю цо вецей Руснацох з подручя Загребу. Тото збуванє резултовало з векшу повязаносцу медзи припадниками русской национальней меншини на подручю Городу Загребу та з очуваньом национального идентитету Руснацох на тим подручю.

Того року у культурней часци програми участвовало КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох. Вони одтанцовали вецей фолкорни точки у хореографии Звонка Костелника, а забавну часц програми анимировал Микс бенд зоз Руского Ке-

Привитни танец КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох

рестура. Коло 130 госцох мало нагоду зашпицац по руски як и затанцовац руски танци, а несподзиване пририхтали члени КУД «Яким Гарди» котри за госцох пририхтали змагане у танцу шерца. Шицки присутни з одушевийом прилапели тото змагане. Побидники, по елиминацийней системи випадованя зоз случайним вицагованьом числох, постали Бланка Пеич и Степан Дюрнич. Каждє з них достало по тарту и фляшу вина. Вериме же презвиска знаю поспреведац та ше дораз подума же то не Руснаци, але у мишаних малженствох то вше так та и тераз. Же бизме читателюх приближели хто вони, напишем же паночка Бланка руского (нашого) походзєня, а пан Степан оженети за Рускиню, а женова фамелия по походеню зоз Петровцох.

Некаждоднове збуванє случело ше кед паночка Бланка свою тору подаровала Антонийови Тимковому котри того вечара славел родзени дзень, а друство коло нього му зашпивало «Многая ли́та». Радосней шпиванки и винчованки ше приключели шицки присут-

ни.

На маргинох преслави отримана схадзка Координацији русской национальней меншини РГ дзе принешени заключєня о потреби апликованя на фонди Европскей униї у витворйованю проектох на очуваню культурного скарбу Руснацох РГ, план потримовки за уписоване на студиї дефицитарних кадрох од национальней значносци за Руснацох у РГ, та чечуца проблематика коло функционованя и унапредзованя работи Координацији.

Попри богатеј вечери добре розположенє и непосредни медзисобни контакти з людзми котри ше там по перши раз стретли лебо ше длуго не видзели потирвало по час предвидзени за пребыванє у ресторану Казабланка, а потим зоз жаданьом за нове стретнуце у Загребе лебо даєдней другей часци Горватскей, под впливом славєнїцкого розположеня, рушели каждє на драгу дому, дахто до Загребу, дахто до Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Винковцох, Осиєку.

Агнетка Балатинац

ВУКОВАР - VUKOVAR - ВУКОВАР

„НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русинох и Українцох
Републики Горватскей
www.sriu.hr

За издавателя: Любича Морган

Редакція: Вуковар, Ради Європи 93,
тел./факс: 032/ 428-342

E-mail: novadumka@gmail.com

Жиро рахунок – Žiro račun:

2340009-1110057465

Друковал: Друкарня Солдо, Вуковар

Тираж: 1000 прикладніки

„НОВУ ДУМКУ”

Видає: Союз русинів і українців
Республіки Хорватія
www.sriu.hr

За видавця: Любича Морган

Редакція: Вуковар, Ради Європи, 93
тел./факс: 032/ 428-342

E-mail: novadumka@gmail.com

Банкове конто – Žiro račun:

2340009-1110057465

Друкував: Друкарня Солдо, Вуковар

Тираж: 1000 примірників

Друковане–Друковано–Tiskano

12 / 2012

Цена	10	Куни
Ціна		Кун
Сіјена		Куна

Рукописи ше не врацаю.
Обявени прилоги ше гонорују.

Рукописи не повертаються.
За друковані статті виплачується гонорар.

Рукоріси се не враћају.
Objavljeni prilozii se honoriraju.

SADRŽAJ - ЗМИСТ - ЗМІСТ

Агнетка Балатинац: Каждого року вше успішнейши	2
Zvonko Kostelnik: Održana je 50. sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske	4
Маріяна Джуджар: Покладане венцох з нагоди означованя и здогадованя на Вуковар 1991. (16.11. и 19.11.2012.) Вуковар-святе мено	6
Вера Павлович: Шерцо им гутероло же муша присц	7
Ксенія Лікар: Недостаток пенежу спера роботу	8
Zvonko Kostelnik: Popis žitelja RH 2011. godine	8
Вера Павлович: Вибране нове руководительство Союзу Русинох и Українцох РГ	9
Zvonko Kostelnik: Održan Seminar o programima nacionalnih manjina sufinanciranih iz državnog proračuna	10
Ксенія Лікар: Не забути стихи русских поетов	11
Агнетка Балатинац: На Крачунским концерту при Словакох	11
о.Владимир Седлак: Паломніцтво до Крижецох з нагоди законченя преслави 400. рочніци грекокатолицкей присутности на подручю Републики Горватскей	12
Сестри Василянки: Хто є той Бог?	13
Никола Кекич владика крижевски: Крачунска винчованка крижевского владика	14
Желько Гаргаї: Обичаї на Вилію	15
Звонко Грубеня: Преславени Крачун у Райовим Селу	16
Ганча Папандриш Гаргаї: Надмудроване дроплі и лішки	16
Ганча Папандриш Гаргаї: Брамушки и дроздик	16
Славица Дудаш: Вечари литературы 2012. у Риски	17
Славица Дудаш: Наступ "Каліни" у Загорским Иванцу	17
Славица Дудаш: Ортимана виберанкова скупштина "Каліни"	17
Агнетка Балатинац: И попри завятих драгох 8. Дравски габи успішно отримани	18
Владимир Провчи: У Риски визначена рочніца Голодомору у України 1932/33. року	20
Ксенія Лікар: Богати и рижнородни змісти	21
Гавриїл Ткач: Найуспішнейши Українски спортисти преходза до политичарох	21
Вера Павлович: Язык и писмо и вира як жренко ока народу	22
Ксенія Лікар: Красни памятки валалскей учительки	24
Лела Дітко: Полюбели зме ше єдней квитней яри	25
Агнетка Балатинац: Националне благодарне паломніцтво до Риму (1)	26
Яким Дудаш: Здогадованя на єден час и людзох у Петровцох	28
Томислав Рац: Жима нас знова несподзивала	29
Ксенія Лікар: Генково ешеньски ружи	30
Дідо Панас Бездольний: Про паломників та ше дещо...	31
Яким Пушкаш: Як ше у Вуковаре знімал америцки бавени филм "Любов коньокрадошох"	32
Томислав Рац: Вилія нашого дзецинства	33
Гавриїл Такач: In memoriam	34
Звонко Костелник: У Риски отримана 16. Етно-смотра	35

На першим боку: Агнетка Балатинац - Крачунска винчованка

На остатнім боку: Агнетка Балатинац - Часц Етнографскей збирки Союзу Русинох и Українцох РГ

РЕДАКЦИЈА:

Вера Павлович
(главна и одвичательна редакторка)
Агнетка Балатинац
Любича Гаргаї

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ:

Павло Головчук (председатель),
д.ф. н. Оксана Тимко Дітко, Яким Пушкаш,
Дюра Бики и Вера Павлович

ЛЕКТОРЕ:

Марія Вулич (руски язык)
Леся Мудри (українски язык)
Вера Павлович (горватски язык)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскей.
На вимагане Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523-92-1) „Нова думка” уписана до евиденції явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакції лебо издавателя.

UREDNIŠTVO:

Vera Pavlović
(glavna i odgovorna urednica)
Ahnetka Balatinac
Ljubica Harhaj

SAVJET UREDNIŠTVA:

Pavlo Holovčuk (predsjednik)
dr. sc. Oksana Timko Đitko, Joakim Puškaš,
Đuro Biki i Vera Pavlović

LEKTORI:

Marija Vulić (rusinski jezik)
Lesya Mudri (ukrajinski jezik)
Vera Pavlović (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), "Nova dumka" je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА:

Віра Павлович
(головний і відповідальний редактор)
Агнетка Балатинац
Любича Гаргаї

РЕДАКЦИЈНА РАДА:

Павло Головчук (голова)
д.ф.н. Оксана Тимко-Дітко, Яким Пушкаш,
Дюра Бікі і Віра Павлович

ЛЕКТОРИ:

Марія Вулич (русинська мова)
Леся Мудрі (українська мова)
Віра Павлович (хорватська мова)

Друкується за допомогою Ради з питань національних меншин Республіки Хорватія.
За проханням Союзу русинів і українців Республіки Хорватія з Постановою Міністерства інформованя Республіки Хорватія від 15 січня 1992 року (No 523-92-1) "Нову думку" вписано в реєстр публічних видань під номером 1366

Редакція не завжди поділяє точку зору автора, відповідальність за викладені факти несе автор.

ODRŽANA JE 50. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske 06. prosinca 2012. godine održao je 50. sjednicu u zgradi Vlade Republike Hrvatske Trg Sv.Marka 2, dvorani 121/1 u Zagrebu. Uz nazočnost većine članova Savjeta i novih saborskih zastupnika gospodin Aleksandar Tolnauer predsjednik Savjeta za nacionalne manjine otvorio je 50. sjednicu, pozdravio prisutne i predložio dnevni red :
usvajanje zapisnika sa 49. sjednice

Financiranje programa ostvarivanja kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina u 2013. godini i imenovanje članova Povjerenstva za raspodjelu sredstava nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2013. Godinu

1. Zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima te tijelima uprave jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

2. Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o udrugama

3. Talijanski dječji vrtić „Pinokio” Zadar - sufinanciranje programa

4. Zamolbe za prenamjenu: Talijanska unija Savez mađarskih udruga

5. Zajedničko vijeće općina Vukovar Albansko kulturno društvo u Hrvatskoj Matica Slovačka Zagreb Srpsko narodno vijeće Sabor bošnjačkih asocijacija Hrvatske

6. Razno
Predloženi red i njegove izmjene te zapisnik sa 50. sjednice Savjeta

za nacionalne manjine usvojeni su jednoglasno.

1. Financiranje programa ostvarivanja kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina u 2013. godini i imenovanje članova Povjerenstva za raspodjelu sredstava nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2013. godinu

Sredstava kojima će se financirati programi ostvarivanja kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina u 2013. godini iznose 38,6 miliona kuna, što je 5,9 posto manje nego za ovu godinu, a za njih se na natječaj javilo za trećinu više udruga nego prošle godine. Za kulturnu autonomiju manjina, odnosno rad njihovih organizacija, iz državnog proračuna je za ovu godinu bilo određeno 41.081.318 kuna, a za ta sredstva javilo se 107 manjinskih nevladinih udruga i ustanova s ukupno 308 filijala, pododбора i drugih organizacionih oblika, koji su podnijeli ukupno 958 prijedloga programa. Do kraja studenog, 124 manjinske udruge s preko 380 pododбора i drugih oblika organiziranja podnijelo je 1.283 prijedloga programa – rekao je predsjednik Savjeta Aleksandar Tolnauer, dodavši da je smanjenje sredstava za rad manjina mnogo manji u odnosu na rezove za druge korisnike Državnog proračuna. Vlada je prepoznala ono što rade udruge i njihov razvoj koji se desio unazad deset godina – rekao je Tolnauer, nastavivši da je porast broja podnesenih zahtjeva, o kojima će se odlučivati u narednim mjesecima, znak prihvaćanja Savjeta kao krovnog organa manjinske samouprave. No, porast zahtjeva ujedno je i posljedica krize. Nažalost, i za sljedeću se godinu pokušavaju

ponuditi programi koji ne zadovoljavaju kriterije za dodjelu, od toga da podnositelj okuplja veći broj pripadnika nacionalne manjine, pa do toga da se aktivnosti ne svode samo na zabavu – rekao je Tolnauer. Rad Savjeta do sada je bio transparentan, počevši od javnog objavljivanja iznosa dodijeljenih sredstava i njihovih korisnika, kao i izvještaja o njihovom trošenju. Imenovano je i povjerenstvo za raspodjelu sredstava nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2013. Godinu i to: Veselko Čakić, Nikola Mak, Branka Baksa, Naila Ceribašić, i Ines Mijatović

2. Zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima te tijelima uprave jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Pomoćnik ministra uprave Boris Milošević negirao je podatke iz izvješća prošle Vlade o zapošljavanju pripadnika manjina u državnoj upravi, po kojima je tokom 2011. godine došlo do smanjenja zaposlenih. Od ukupno 51.800 zaposlenih, 1.769 je pripadnika nacionalnih manjina, što je 3,41 posto

od ukupnog broja i daleko od postojećeg sudjelovanja manjina od 7,47 posto u ukupnom stanovništvu, ali i od Vladinih planova koji predviđaju 5,5 posto pripadnika manjina zaposlenih u državnoj upravi. Sudjelovanja od 3,41 posto pripadnika manjina u državnoj upravi kontinuirano je, jer je taj postotak zabilježen posljednjeg dana 2011. i 30. listopada ove godine. Također je netočan podatak da je krajem 2010. godine bilo 3,92 posto pripadnika nacionalnih manjina u državnim službama. Prema podacima koje smo imali, tokom 2011. broj tamo zaposlenih smanjen je za 633, ali nije došlo do odlaska 291 pripadnika nacionalnih manjina, već do laganog povećanja od 14 novih zaposlenih – ustanovio je Milošević.

3. Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o udrugama

Savjet za nacionalne manjine je vezano za korištenje sredstava iz državnog proračuna za ostvarenje programa kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina u više navrata isticao nužnost promjena Zakona o udrugama.

Međutim, iz dosadašnjeg iskustva rada Savjeta za nacionalne manjine s nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina, a vezano na predstavljanje interesa

pojedine nacionalne manjine uočena je potreba nužnih promjena Zakona o udrugama, te je Savjet za nacionalne manjine u više navrata to isticao.

Naime, prema mišljenju Savjeta za nacionalne manjine, odredba članka 10. citiranog Zakona o udrugama nije prihvatljiva niti adekvatna za stvarno predstavljanje interesa nacionalne manjine, pa bi stoga za osnivanje udruga nacionalnih manjina trebalo utvrditi posebne kriterije. Naime, osnovane udruge i ustanove nacionalnih manjina sa svega 3 osnivača (najčešće fizičkih osoba) podnose prijedloge programa na objavljeni Javni poziv nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa za ostvarivanje kulturne autonomije iz područja: informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora, koji će se sufinancirati sredstvima iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, potpore za programe ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina, vršeći time pritisak vezan za raspodjelu sredstva programa kulturne autonomije nacionalnih manjina, čime dolazi do usitnjavanja sredstva te bitnog smanjivanja mogućnosti da se u potpunosti provedu programi od značaja za očuvanje i unapređenje nacionalnih manjina, a što je zajednički cilj proračunskih izdvajanja za potrebe ostvarenja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina. Položaj i značaj udruga i ustanova nacionalnih manjina sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina bitno se razlikuje od pojma i značajki

udruga u smislu Zakona o udrugama, jer je Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina utvrđeno je da pripadnici nacionalnih manjina radi očuvanja, razvoja promicanja i iskazivanja svog nacionalnog i kulturnog identiteta mogu osnivati udruge, zaklade i fondacije, te ustanove za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja, kulturne izdavačke (nakladničke) muzejske, arhivske, knjižnične i znanstvene djelatnosti mogu osnivati udruge, zaklade, fondacije te ustanove nacionalnih manjina, a slobodno održavaju veze s narodom s kojim dijele ista etnička, jezična kulturna i vjerska obilježja. Vezano

za prijedloge naziva udruga te upisa u odgovarajući registar, potrebno je posebno utvrditi koji nazivi se mogu odobriti, jer iz iskustva svjedočimo da postoje udruge koje svojim nazivom "krovna", "svjetska", "evropska", "međunarodna", i sl. upućuju da obavljaju djelatnost na razinama sukladno nazivu, što naravno ne odgovara istini, dovodeći time u zabludu sve institucija koja objavljuju natječaje za dodjelu sredstva, te poremećaje u statusu i obavljanju djelatnosti ostalih udruga. Prilikom utvrđivanja članstva u pojedinoj udruzi, Savjet za nacionalne manjine, ne ističe primjedbu na odredbu Zakona o udrugama vezano uz način postanka članstvom udruge, čak štoviše podržava slobodu uključivanja u članstvo udruge, ali predlaže da se u cilju kontrole obavljanja djelatnosti udruge utvrdi ograničenje da pojedina osoba može biti članom nekoliko udruga. Savjetu za nacionalne manjine je poznata odrednica da je sukladno EU standardima da 3 fizičke osobe osnuju udrugu, no opetovano skreće pozornost da su udruge i ustanove nacionalnih manjina specifične u smislu posebnog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, te da se predloženim korekcijama neće ugroziti sloboda udruživanja, već naprotiv, stvoriti uvjeti za bolje zastupanje prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina.

Slijedom iznesenog, a temeljem članka 35. stavka 4. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN br. 155/2002, 47/2010, 80/2010 i 93/2011), predlažemo da Ministarstvo uprave Republike Hrvatske razmotri navedene primjedbe i prijedloge, te da iste uvrsti u Nacrt izmjena i dopuna Zakona o udrugama.

4, Talijanski dječji vrtić-„Pinokio” Zadar - sufinanciranje programa

Savjet za nacionalne manjine temeljem članka 35. stavka 2 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN br. 155/2002, 80/2010 93/2011), u svezi s odredbama članka 7. i 11. citiranog zakona, raspravljajući o Odlukama Grada Zadra Klase :601-01/12-01/13, Ur.br:2198/01-1/4-12-2 od 1.kolovoza 2012. godine, vezano za sufinanciranje programa Talijanskog dječjeg vrtića

„Pinokio“-Scoula italiana dell infanzia „Pinocchio”, na 50 sjednici održanoj dana 6.prosinca 2012. godine, daje slijedeće :

M I Š L J E N J E

Polazeći od odredbi članka 2. Međunarodnog ugovora između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjina od 5. studenog 1996 godine, ratificiranog u Hrvatskom saboru dana 19.9.1997 godine (Međunarodni ugovori NN broj 15/97) koji je po pravnoj snazi iznad zakona, Republika Hrvatska obvezala se jamčiti poštivanje prava talijanske manjine stečenih na temelju međunarodnih ugovora i unutrašnjeg pravnog poretka države prednice (SFRJ) na čitavom području Republike Hrvatske kao i poštivati nova prava talijanske manjine sadržana u unutrašnjem pravnom poretku Republike Hrvatske. Sukladno odredbi članka 3. citiranog ugovora Republika Hrvatska se obvezala osigurati na najvišoj mogućoj razini jednakost postupka u svom pravnom poretku prema talijanskoj manjini unutar svog područja.

Nadalje, odredbom članka 5. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN br. 51/00 i 56/00) propisano je da se se predškolski odgoj djece pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina ostvaruje sukladno tom zakonu i propisima kojima se uređuju prava pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina, a odredbom članka 3. citiranog Zakona propisano je da školska ustanova s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine može osnovati i za manji broj učenika od broja utvrđenog za početak rada školske ustanove s nastavom na hrvatskom jeziku i pismu. Imajući u vidu da je upis polaznika predškolskih programa u dječjim vrtićima osnovanim za potrebe djece pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina nigdje na području Republike Hrvatske nije podložno prethodnoj provjeri etničke i /ili nacionalne pripadnosti roditelja, te da takav standard predstavlja pravilno tumačenje pozitivnih propisa u smislu nediskriminacije na temelju nacionalne pripadnosti. Savjet za nacionalne manjine

s m a t r a

da odluke Grada Zadra Zadra vezane za modalitete sufinanciranja programa Talijanskog dječjeg vrtića „Pinokio”, otvaraju pitanja koja se odnose na ishodišna i temeljna prava nacionalnih manjina i njihove ravnopravnosti s većinskim narodom, jer je iz Ustava Republike Hrvatske više nego razvidno da su pripadnici nacionalnih manjina prepoznati i priznati kao dio naroda i to kao građani i pripadnici nacionalnih manjina.

Sukladno navedenom, Savjet za nacionalne manjine smatra nedopustivim svako neravnopravno postupanje temeljem nacionalne pripadnosti te stoga poziva Grad Zadar na ponovno razmatranje pitanja sufinanciranja programa Talijanskog dječjeg vrtića „Pinokio“-Scuola italiana dell infanzia „Pinocchio”, te na primjenu jednakih kriterija predviđenih za sufinanciranje programa u ostalim dječjim vrtićima u Gradu Zadru. Također Savjet za nacionalne manjine smatra nedopustivim postupak prethodne provjere nacionalne pripadnosti roditelja djece upisnika u program predškolskog odgoja.

5. Zamolbe za prenamjenu: Talijanska unija Savez mađarskih udruga Zajedničko vijeće općina Vukovar Albansko kulturno društvo u Hrvatskoj Matica Slovačka Zagreb Srpsko narodno vijeće Sabor bošnjačkih asocijacija Hrvatske

U raspravi su pročitane zamolbe za prenamjenom sredstva udruga i ustanova nacionalnih manjina i Savjet za nacionalne manjine na 50. sjednici održanoj dana 06. prosinca 2012. godine jednoglasno je odobrio sve prenamjene.

6. Razno

Pod točkom razno nije bilo pitanja ni rasprave i sjednica je završena na kojoj se predsjednik A. Tolnauer svima zahvalio.

Zvonko Kostelnik prof.

ПОКЛАДАНЄ ВЕНЦОХ З НАГОДИ ОЗНАЧОВАННЯ І ЗДОГАДОВАННЯ НА ВУКОВАР 1991. (16.11. И 19.11.2012.) ВУКОВАР-СВЯТЕ МЕНО

Знагоди Дня здогадованя на жертви Вуковара 1991., 16. новембра, Координация национальных меньшин Вуковарско-сримской жупаниї, у присутности представителей Города Вуковару и Вуковарско-сримской жупаниї, положила венец и запалила свичку на Мемориальном теметове жертвох зот Отечественей войны у Вуковаре.

Председатель Координації, Йосип Кел, здогаднул нас у той нагоди же ше припадніки шицких национальных меньшинох хтори жию на нашим подручу борели ведно зот Горватами же би обранели свой дом, а неслужбово податки гуторя же ведно погинуло коло 680 припаднікох национальных меньшинох.

З той нагоди, Кел ше огляднул и на ошлебодзуючу пресуду горватским генералом и наглашел же то дзень полни гордосци и жалосци як за Горватах, так и за припаднікох шицких национальных меньшинох хтори ту жию. Дзень гордосци прето же правда конечно победзела

и змита ганьба зот горватского мена, а жалосни прето же ше здогадуеме шицких жертвох и трагедії Вуковару. Тих дньох у воздуху ше могло почувствовац невироятне одлегчане, нови оптимизем, цошка цо дефинитивно поможе шицким нам же би зме рушили напредок.

Тиж так 19. новембра, представитель Координації рускей национальной меньшини Републики Горватскей положили венец и запалили свичку на Мемориальном теметове. Памятнік дзе ше покладало венци бул полни квеца, тысячи запалени свички по цалим теметове, коло билих крижох тиж так червени ружи и запалени свички... И камень би слизу пуцел.

Док сом патрела на пламеньово язика на свичкох и червени ружи, здогадла сом ше едней приповедки од Синиши Главашевича, кнїжовніка, новинара и войнового репортера Горватского радия Вуковар, забитого на Овчари 1991. року.

Марияна Джуджар

Координация национальных меньшин Вуковарско-сримской жупаниї

ПРИПОВЕДКА О ГОРОДУ...

Одступюем од шицких намирох гледаня правди, одступюем од намаганя же бим идеали подрезел власному животу, одступюем од шицкого цо сом ище вчера тримал нужним за даяки добри початок, лебо добри конец. Вироятне бим одступел и од самого себе, але не можем. Прето же, хто остане кед же ше шицки одрекнеме себе и сцекнеме до своего страху? Кому охабиц город?

Хто ми го будзе чувац док ме не будзе, док ше будзем гледац по шмецискох людских душох, док будзем сам без себе блукац, раніви и вистати, у горучки, док мойо очи буду роснуц пред особним пораженьюм? Хто будзе чувац мой город, мой пайташох, хто Вуковар винеше зот цмоти? Нет хрибтох моцнейших од мойх и ваших, и прето, кед же вам не чежко, кед же у вас ище остало младежского шептания, придружце ше.

Хтошка рушал мойо парки, лавки на хторих ище вше урезани вашо мена, цинь у хторим сце источашне и дали, и прияли перши поцилунок – хтошка то шицко едноставно украднул бо, як потолковац же ані Циню нет?

Нет авзлогу у хторим сце ше одушовйовали своїм радосцом, нет кинох у хторих сце патрели найжалоснейши филм, ваша прешлосц едноставно розваляна и тераз не маце ніч. Мушице знова будовац. Перше, свою прешлосц, гледац свойо корені, вец, свою терашньосц, а вец, кед же вам остане моци, уложце ю до будучности. И не будзце сами у будучности. А город, не старайце ше за ньго, вон цали час бул у вас. Лем скрити. Же би го кат не нашол. Город – то ви.

Синиша Главашевич

Приповедку преложила:
Марияна Джуджар

Координация русской национальной меньшини Вуковарско-сримской жупаниї

ВУКОВАРУ МЕНО СВЯТЕ

ШЕРЦО ИМ ГУТЕРОЛО ЖЕ МУША ПРИСЦ

У колони здогадованя тисячи людзох 18. новембра 2012. року указали чесц жертви Вуковару 1991. року

Внедзелю, 18. новембра 2012. року драгу длугоку коло пейц и пол километри од вуковарскей Общей больніци по Меморіялнн теметев символічно прешла цала Горватска. Краткей комеморативней програми у дворе вуковарскей больніци окремини печач зоз своїм необчекованим присуством дал, два дні пред тим ошлебодзени у Ден Хагу, неправедно загарештовани и оптужени, горватски генерал Младен Маркач.

У святочней, даскельо километари длугокей колони здогадованя того року ше нашло вецей як шейдзешат тисячи людзох, а даєдни жридла твердза же ше число дзвига и на сто тисячи. При спомин-памятніку на Меморіялнн теметове жертвох Отечества войни венци положели и швички запалели найвисши державни и други делегациї. Чесц страдалим у охрани Вуковару 1991. року зоз покладаньом венца и паленьом швички указал председатель Републики Горватскей др Иво Йосипович и делегациї Горватского Собору предводзени з председателем Йосипом Леком, як и делегация Влади на чолє зоз премиєром Зораном Милановичом у чийм провадзєню була и перша подпредседателька Влади Весна Пусич и числени министрове. Делегация Влади положила венци и швички и при памятніку на Овчари дзе 1996. року ексхумоване 200 цивилох и бранітельох хтори там позабивани после краху вуковарскей охрани.

Венци тиж так положили и швички запалели и делегациї Главного штабу Оружійних моцох РГ Управи полициї 204. вуковарскей бригади, чийо припадніки участвовали у охрани Вуковару, цеком хторей забито и страдало 887, а ранєто 1300 припаднікох бригади. Координациї здруженьох насталих зоз Отечества войни городу Вуковару, городох Дубровнику, Синю, Шибенику, Трогиру, Загребу Вуковарско-сримскей и других горватских здруженьох, як и здруженьох организаційних воєних формацийох и других организаційних зоз жеми и иноземства, першенствено зоз Босни и Герцеговини.

Километерска колона здогадованя при водоторню – символу вуковарского страданя на уходу до Митници

Молитву за забитих и нестатих бранітельох и цивилох у охрани Вуковару на Меморіялнн теметове модлєл дяковацки и осецки надбискуп Марин Сракич. По покладаню венцох парастос предводзел апостолски нунций у Горватскей Алесандро Д'Ерико.

Пейц и пол колетри длугоку драгу прешла непреглядна колона и хторей кажде бул у власних думкох и памяткох на жертви городу хтори хранєл Горватску.

„Заш зме ведно ту же бизме ше здогадли страдня Вуковару, же бизме ше здогадли невиних жертвох и же бизме своїм дзецом обецали же ше дацо подобне не повтори” – виявел у колони здогадованя председатель РГ др Иво Йосипович.

Председатель горватского Собору Йосип Лєко гуторєл же „дваец єден рок по трагедии Вуковару можем повесц же Вуковар висока школа горватскей исторії, будучности и толеранциї” и додал же без огляду на то цо Вуковарчане

прешли у Отечества войни и вони, и Горватска муша патриц до будучности.

Председательови Влади Зоранови Милановичови на дзєнь здогадованя на вуковарску жертву 1991. року „вше ше мишаю чувства жалю, гордосци и бесу” алє и обовязка ришовня питаньох вязаних за нестати особи у Вуковаре, бо за їх фамелиї война ище нє закончена. „Обовязка держави витирвац у ришованю того значного питаня и достац податки о нестатих. Вони бизовно дагдзе постоя.”

За городоначалніка Вуковару Желька Сабоа „То колона побиди и дзековац Богу же то так”.

Министер горватских бранітельох Предраг Матич виявел же ше як учашнік колони паметаня гордо здогадує стардалих и нестатих соборцох и приятельох алє и же

„Пред двома днями конєчно закончена Отечества война. Остали проблеми хтори и надалєй мушиме ришовац як цо процесуированє воєних злодійствох, вигледованє за нестатима и дальше стране за воєних инвалидох и дзеци хтори остали без родичох.”

Найемотивнєше прилапени учашнік тогорочней колони здогадованя бул вшелїяк генерал Младен Маркач хтори ше нашол медзи численима бранітелями у Вуковаре лєм два дні по ошлебодзєваню у Хагу. Генерал у колони виявел: „Зоз дзешец квадрати келиї присц на таку шлєбоду, а мац при себе таке число народу хтори ми дава и вше ми давал потримовку, нє може ше описац зоз словами. „Олуя” конєчно закончена и доказане же зме нє воєни злодійове, алє чесни вояки горватского отрчества. Пришол сом ту бо ми шерцо гуторєло же мушим присц. Пречувствительно ше чувствуєм же бим то могол виразиц зоз словами. Пришли зме ту же бизме у молитви и мире указали чесц жертвом Вуковару и отечества войни, алє и шицким бранітельом на хторих ше углядам.”

По законченю Служби Божєй на Меморіялнн теметове, у вуковарскей церкви св. Филипа и Якова служєна Служба Божєа, а на 18 годзин пуцани швички на улїву Вуки до Дунаю за шицких страдалих у рики.

Вера Павлович

✿ АКТИВНОСЦІ МЕСНОГО ОДБОРУ МИКЛОШЕВЦІ

НЕДОСТАТОК ПЕНЕЖУ СПЕРА РОБОТУ

Роботна акція коло монтированя хижкох у валале

При конці календарского 2012. року замодлели зме председателя Месного одбору Миклошевци, Дюру Бикия, же би нас упознал зоз роботу того цела у тим и наиходзацим року. Як визначел председатель, Месни одбор не розполага зоз финансійними средствами за свою рочну роботу, але за кажде подняце муши питац пенежи од Општини Томповци. Пре недостаток пенежу и розличних становискох зоз Општину не витворене будоване каплички на грекокатолицким теметове хтора уж роками хиби валалу, але ше за тераз ришене не нашло. У центре валала нужне звалиц будинок Огньогасного дому котри у барз очкодowanym стану та постал опасносц за преходнікох. Тих дньох зняти черепи, а неодлуга ше планує и валяне. Охабело би ше лем турню на памятку, а на месце дома планує ше вибудовац бетонски простор дзе би ше виложело стару машину за гашене огня. Споза турні ше положи дзещински бависка котри ше за тераз находза у дворе бувшей дзещинскей заградки. О планох у 2013. року председатель Бики гварел:

– “Кельо зме бешедовали на схадзкох у Општини, идуцого року би требало у валале вибудовац нови дражки по улічкох. У шицких валалох Општини буду пременени водоводни циви цо ше уж розпочало у Томповцох, а роботи окончи подприемство Водовод Вуковар. Остало повязано нову калдерму котра асфалтована по Берку зоз часцу хтора водзи по главну калдерму. Мушим спозориц валалчаньох же ше доліна котра була скорей даскельо роки очисчена ознова хаснує за нешорове одкладане швеліякого шмеца и потребне нове порасне. То би були плани, а спрам приліву средствох будзе

и їх реализация”.

Понеже Дюра Бики источашне и председатель месного Здруженя горватских добродзечних учашнікох Отечественей войны побешедовали зме и на тоту тему. Тей яри у центре валала на просторе будинка бувшей дзещинскей заградки розпочали роботи будованя монтажного обекту котри наменени членом Здруженя, але и за шицки други нагоди. По словох председателя Бикия на закладане главного одбору зоз Загребу котри подаровал тот обект поверхносци 120 метери квадратни, Општина обезпечела материал за фундамент. Жупания Вуковарско–сримска дала средства за вонкашне и нукашне билене и приключок за електричну енергию. Роботи коло приключованя на електричну мрежу електричар Звонко Мудри поробел задармо. Перша подія котра отримана у пошореним обекту була вечера за учашнікох Меморіалного купа у лапану рибох на дуг’ов “Юлин Бучко” початком септембра.

– Початком октобра означели зме 21. рочніцу страданя жителъох Миклошевцох у Отечественей войны, а з тей нагоди у меморіалней хижі месного музею були виложени кніжки руских авторих и фотографии котри вязани за прешлосц валала зоз рижних часцох живота же би остали памятки на людзох котри вецей не з нами” – гварел Дюра Бики.

У идуцим року члени Здруженя ище предлужа нови обект, приведу воду и надкрию уходни дзвери. Опрез будинку будзе пошорени терен за бавене малого фодбалу, одбойки и рукомету же би ше рекреативци мали дзе сходзиц у шлебодним часе.

Ксения Лікар

POPIS ŽITELJA RH 2011. GODINE

Након dugog iščekivanja svjetlo dana su konačno ugledali rezultati popisa stanovništva u RH 2011. godine. Prema statističkim podacima broj Rusina i Ukrajinaca u RH pokazuje tendenciju smanjivanja.

У додатку donosimo tabelarni pregled broja Rusina i Ukrajinaca u RH по жупанијама.

	Rusini	Ukrajinci
Republika Hrvatska	1.936	1.878
%	0,05	0,04
Zagrebačka županija	25	70
%	0,01	0,02
Krapinsko-zagorska županija	4	13
%	0,00	0,01
Sisačko-moslavačka županija	10	257
%	0,01	0,15
Karlovačka županija	6	20
%	0,00	0,02
Varaždinska županija	9	17
%	0,01	0,01
Koprivničko-križevačka županija	21	22
%	0,02	0,02
Bjelovarsko-bilogorska županija	10	12
%	0,01	0,01
Primorsko-goranska županija	54	122
%	0,02	0,04
Ličko-senjska županija	1	3
%	0,00	0,01
Virovitičko-podravska županija	13	6
%	0,02	0,01
Požeško-slavonska županija	9	15
%	0,01	0,02
Brodsko-posavska županija	18	230
%	0,01	0,15
Zadarska županija	14	27
%	0,01	0,02
Osječko-baranjska županija	100	88
%	0,03	0,03
Šibensko-kninska županija	6	19
%	0,01	0,02
Vukovarsko-srijemska županija	1.427	419
%	0,79	0,23
Splitsko-dalmatinska županija	18	62
%	0,00	0,01
Istarska županija	44	94
%	0,02	0,05
Dubrovačko-neretvanska županija	11	21
%	0,01	0,02
Međimurska županija	2	29
%	0,00	0,03
Grad Zagreb	134	332
%	0,02	0,04

Zvonko Kostelnik

ODRŽAN SEMINAR O PROGRAMIMA NACIONALNIH MANJINA SUFINANCIRANIH IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA

U organizaciji Savjeta za nacionalne manjine u Hotelu Dubrovnik održan je: „Seminar o programima udruga i ustanova nacionalnih manjina za ostvarivanje kulturne autonomije za 2013.god. i podnošenje godišnjih izvještaja udruga za 2012.god. sufinanciranih iz državnog proračuna“ u Zagrebu, 14.12.2012.godine.

Poslije Pozdravne riječi organizatora seminara predsjednika Savjeta za nacionalne manjine Aleksandara Tolnauera prisutne polaznike je pozdravio i ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina mr.sc.Branko Sočanac, a na kraju prisutne je pozdravio predsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba Davor Bernardić i naglasio je da „Sa svojom idejom poštivanja nacionalnih manjina i udruga i ustanova kako ta prava provoditi u praksi, Hrvatska će sutra biti još veći uzor drugima. Nacionalne manjine su zapravo bogatstvo i one nas povezuju s drugim zemljama, stoga je politika mira i suradnje dobra politika i nju treba provesti u djelo do kraja.“, rekao je u svojem uvodnom govoru Davor Bernardić.

Izlaganje o programu „Potpora

plus“ u postupke prijave, odabira praćenja i izvještavanja ostvarivanja programa koje financiraju tijela državne uprave smjernice razvitka civilnog sektora s obzirom na ulazak u EU i mogućnosti financiranja iz EU fondova održao je dr.sc.Igor Vidačak, ravnatelj Ureda za udruge

„Novosti u sustavu financiranja programa i projekata organizacija civilnoga društva iz javnih izvora u 2013. Godini Temeljno načelo Financiranje projekata i programa udruga/organizacija civilnog društva iz javnih izvora je mogućnost a ne pravo svih udruga. Registracija svake nove udruge ne znači i automatsko pravo na javno financiranje! Naglasio je dr.sc.Igor Vidačak, ravnatelj Ureda za udruge

Ivanka Jakir-Bajo: Načelnica uprave za izvršenje Državnog proračuna Ministarstva financija Državni proračun 2013-2015, izvještavanje krajnjih korisnika, vođenja dokumentacije i namjenskog utroška sredstava iz Državnog proračuna. Osvrt na Zakon o fiskalnoj odgovornosti i mjere kontrola i standardi kojih će se primjenjivati-uvoditi ulaskom RH u EU, smjernice financiranja udruga iz Državnog proračuna.

S lijeva udesno: Tibor Varga, Igor Vidačak i Aleksandar Tolnauer

Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine održao je predavanje „Kriteriji za odabir programa udruga koji će se sufinancirati u 2013.god. i mogućnosti proračuna Savjeta za nacionalne manjine“.

Na kraju seminara Tibor Varga zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta

Održao je predavanje : „Predstavljajući načina izvještavanja o ostvarivanju programa sufinanciranih u 2012.god. i podnošenja financijskih izvještaja o namjenskom utrošku sredstava na osnovu Odluke Savjeta za nacionalne manjine „N.N.“br. 45/2012.

Tibor Varga zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta upoznao je na najučestalije probleme koji se javljaju prilikom izvještavanja:

1. u izvještavanju nisu jasno odjeljeni izvještaj o radu i ostvarivanju programa i financijski izvještaj
2. izvještaji o radu nisu kronološki obrađeni, niti narativno obrađeni prema metodologiji
3. u izvještaju o radu nedostaju slijedeći podaci:

- sjednice skupština (redovna i izvanredna) vrijeme održavanja, broj prisutnih

- nadzorni odbori su formalnog karaktera

- kapaciteti udruga su mali i nedostadni za samostalno djelovanje (kadrovski, organizacijski, obrazovni)

- fotografije, video zapisi i drugi dokazi o održavanju programa

- posjećenost programa manifestacija i kulturnog amaterizma, medijsko praćenje

- 4. financijski izvještaji su nepregledni, neuredni i bez specifikacija

- 5. udruge koje se financiraju iz više izvora nisu usvojile financijski plan prihoda i rashoda i odluke koje moraju biti u bilješkama uz financijska izvješća

- 6. «krovne udruge» nemaju sklopljene ugovore sa podružnicama kojima transferiraju sredstva prema odluci savjeta

- 7. nepotpuna dokumentacija

- 8. sredstva utrošena za druge namjene bez odluke savjeta za nacionalne manjine o prenamjenama

- 9. knjiga blagajne se vodi neažurno, bez oznaka stranica i nisu povezani sa uplatnicama i isplaticama

- 10. plaćanje honorara stranim izvođačima

- 11. udruge ne prikupljaju članarine

Zvonko Kostelnik prof

Sudionici Savjetovanja

ОТРИМАНЕ 13. СТРЕТНУЦЕ РЕЦИТАТОРОХ

НЕ ЗАБУТИ СТИХИ РУСКИХ ПОЕТОХ

Уголу Основней школи „Петефи бригада“ у Кули 10. новембра отримане 13. Стретнуце рецитаторох з местох дзе жию Руснаци, а у рамикох 19. културней манифестациі „Костельнікова ешень“. Наступели 29 школяре котри порядне и факултативно виучую руски язик лебо су члени рецитаторских секцијох зоз Кули, Шиду, Суботици, Руского Керестура, Вербасу, Коцура, Дюрдьова, Нового Орахова, Бачкей Тополі и Миклошевцох. У младшим возрасту од 1. по 4. класу ОШ було дзевецеро, у штреднім од 5. по 8. класу ОШ шеснаецеро, а у старшим штирме рецитаторе. У мено организатора, домашнього РКУД „Др Гавриіл Костельник“ шумне число патрачох привитал председател Владимир Бучко.

Дзеци успишно ожили стихи познатих руских поетох Дюри Папгаргая, Михала Ковача, Миколи М. Кочиша, Миколи Скубана, Меланиі Римар, Серафини Макаї, Меланиі Павлович и Василя Мудрого. Школярка трецей класи Анамария Лікар зоз Миклошевцох наступела у младшим возрасту зоз писню М. Римар „Ешень ше дружи“. У штреднім возрасту участвовали тройо школяре шестей класи зоз Миклошевцох. Милица Мишленович рецитовала стихи Мариі Горняк „Залюбени Владко“, Паула Поточки и Леон Чордаш вигваряли писні Василя Мудрого „Школа“ и „Яникова бригада“. Вони участвовали як члени рецитаторской секциі КУД-а „Яким Говля“, а за наступ их порихтала професорка Ксения Лікар. Програма

Миклошевски школяре зоз председателом Дружтва Мирославом Гайдуком и водительку рецитаторской секциі Ксению Лікарову

була преткана зоз музичними точками на клавиру и гушлі котри виведли троме школяре Штредней музичней школи зоз Кули. По законченю програми дзеци ше дружили на закуски, а потим

Миклошевчане нащивели 38. Медзигородску виставу дробних животиных котра ше отримовала блізка школи „Петефи бригада“.

Ксения Лікар

НА КРАЧУНСКИМ КОНЦЕРТУ ПРИ СЛОВАКОХ

КД Руснацох Осиек, можеме повесц, уж порядни госц на Крачунским концерту котри уж 14-ти раз организуе Матица Словацка Осиек. Вше пред Крачун, Матица Словацка з Осиеку организуе Крачунски концерт на котрим ше шпиваю шпиванки вязани за тото вельке християнске швето и приказую звичаї Словакох на Вилію лебо перши дзень Крачуна.

Так було и того року. Медзи численима Словацкими дружтвами, як госц було поволање и КД Руснацох Осиек котри з провадзеньом там-

КУД Руснацох Осиеку на Крачунским концерту при Словакох у Осиеку

бурового оркестру з котрим руководзи Рудолф Ерґотич, одшпивали «По цалим швецце» и «Пречистая Дїва», коляди прилагодзени хорскому

шпиваню под руководзеньом Ани Бучковой.

Програма тирвала дакус вецей як два и пол години, а

потим предлужене дружене коло полного столу лакоткох и з веселима гудацами.

Агнетка Балатинац

ПАЛОМНІЦТВО ДО КРИЖЕЦОХ З НАГОДИ ЗАКОНЧЕННЯ ПРЕСЛАВИ 400. РОЧНІЦІ ГРЕКОКАТОЛІЦКЕЙ ПРИСУТНОСЦІ НА ПОДРУЧЧЮ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Грекокатоліцки владикове у крижевскей катедралі Пресвятей Тройци

Зоз архиерейску Службу Божу у катедралней церкви Пресвятей Тройци у Крижевцох 25.11.2012. закончени ювілейни рок 400. рочніци грекокатоліцкей присутносци на подруччю нешкайшей Републики Горватскей. На преслави участвовали вецей як трицец грекокатоліцких владикох зоз цалей Европи, велі паноцове и красне число вирних зоз цалей Крижевскей епархиї. Закончено преслави на окремени способ приключел ше и Сримски деканат Крижевского владичества зоз організованим паломніцтвом. На чолє організації паломніцтва бул декан сримски о. Йоаким Симунович, парох Миклошевски и парох Берацки, хтори ведно з другима паноцами обдумал програму

паломніцтва. З наших сримских парохийох на паломніцтво рушел еден вельки Чазматрансов автобус, а у нїм було преїг шейдзешат путнікох. Окреме вельке число паломнікох ишло зоз Петровцох (30 особи). Спрам старосци у автобусу були заступени не лем старши, але и штредньорочни и младши людзе, а наймладши путнік-паломнік бул 14 мешачни хлапец зоз Петровцох.

Автобус ше рушел зоз Миклошевцох скорей штири годзин рано, а вец зберал паломнікох зоз Берку, Вуковару, Петровцох, Винковцох и Райового Села. У Петровцох на пейц годзин предзвняли шицки дзвони, а вец рушаюци на драгу шестри василиянки зоз Вуко-

вару предмодлели пацерки. У драге ше шпивало, модлело, шалело, бешедовало и на тот способ шерца людзох збліжовало, же би вец ведно зоз другима паломніками зоз других крайох (Посавина, Босна, Жумбрак, Загреб, Словения) ведно брали учасц на тей, за нас

грекокатолікох, значней закончуюцей преслави. По Служби Божей зробена заедніцка фотографія, а вец бул організовани полудзенок у ресторану „Воярна“. По полудзенку дана можлівосц тим цо по перши раз були у Крижевцох же би ше упознали зоз богату историю и велічезнима людзми з историї того варошу. Шпациране по варошу и толкованє историї водзел петровски парох мр сц. Владимир Седлак.

У пополадньових годзинох рушели зме ше назад до Сриму. У драги по дом було вельо бешеди о упечаткох и дожицох зоз Крижевцох, а тиж так и молитви подзєкованя за дожите дзєкуюци тиж так шицким котри финансино подпомогли же би ше людзом оможлівело повольнейше участвовац у тим паломніцтву.

о. Владимир Седлак

Часц вирнікох зоз Петровцох у розпатраню Крижевцохв

ХТО Є ТОЙ БОГ?

Хто є той Бог від котрого ховався Адам після гріхопадіння? Всемогутній Бог, який створює світ, а потім знищує його потопом? Таємничий Бог, який обіцяє неможливі речі Аврааму, незрозумілий Бог, який стоїть над драбиною і промовляє вві сні до Якова? Бог, який об'являє себе у землетрусі, гromі і блискавках на святій горі Ізраїльському народу, Бог, лице якого ніхто не спроможний бачити, навіть Мойсей... Бог, на чий поклик падають ниць пророки, трансцендентний Бог, якого неможливо охопити ні розумом, ні чуттями, ні серцем, ні волею... Хто є той Бог? І які стосунки може з такою невимовною істотою нав'язати людина?

Той Бог шалено нас любить і здатен заради нас на неймовірне. Він сходить у наше життя. Він стає крихітним ембріоном у лоні Марії. О чудо! Однієї зоряної ночі на планеті Земля, в Палестині народжується ще одна безпомічна жива істота, мале, тендітне немовлятко. Це дитинча потрібно годувати, носити на руках, зігрівати, купати... той теплий живий клубочок є Сущий, той хто є.

Він так сильно бажає бути моїм і твоїм приятелем! Хіба не бачиш, відтепер Бог справді – близько? Так близько, що відтепер

можна до Нього торкнутися, можна Його обійняти, побачити, слухати, нагодувати, обмити Йому ноги, поцілувати Його лице, разом споживати їжу, ловити рибу, можна бігати з Ним наввипередки, облили Його водою... Але, на жаль, можна також обплювати, бичувати, вдарити по щоці, виривати Йому волосся і розіп'яти на хресті.

Він справді бажає бути моїм і твоїм приятелем! Хіба не бачиш, Він бажає пройти через все, що проходять Його друзі? Він знає, що означає мати тата і маму, знає, як це народитися на світ, знає, що означає дихати, Йому знайома теплота материнських обіймів, Він знає, що таке переслідування і що таке холод і голод. Він відчув біль, коли тобі росте перший зуб, знає, якими є на смак вода, хліб, вино. Він знає, як пахне квітка і яким гарним

може бути спів пташок, знає, якою може бути буря на морі, знає, як то бути змученим, веселим, сумним, захопленим. Він знає, як то мати багато друзів, а також Йому

відомо, як то, коли тебе всі покинули...

Так, Він прагне стати твоїм приятелем. Хіба не бачиш, що Він бажає поділитися з тобою усім, що має? Своїм часом і своїм знанням, своєю любов'ю і ніжністю, своїми думками і своїми почуттями, своїм Отцем (Аввою) і своєю матір'ю, своїм життям, своїм Тілом і своєю Кров'ю, своєю любов'ю і своїм Духом, усім-усім.

Різдво – це ще один радикальний «перший крок» Бога в напрямі людини, крок незмірного, але дуже близького Приятеля. Що може бути краще від нашого кроку у відповідь, щоби це раз розпочати дружбу з Богом? Бути з Ним... розмовляти. Знаходити те, що нам спільне. Створювати спільні плани. Ділитися усім! Нехай це Різдво надихне вас на глибокі відносини з Іншим та іншими, де кожен з вас міг би сказати: «Ти ніколи не перестанеш існувати, наша дружба триватиме вічно».

Христос раждається!

сс. Василіянки

КРАЧУНСКА ВИНЧОВАНКА КРИЖЕВСКОГО ВЛАДИКИ Христос приходзи з неба – рушце стретнуц го! (Стихира канону на крачунскей утрині)

Родзени дзень Спасителя нашего Исуса Христа, единого Чловеколюбца, того року, браца и шестри, славиме у окремым часу – славиме го у Року вири котру Святи оец Венедикт XVI. преглашел у окtobre. У крачунским чаше християн ознова роздуме о здобуцох котри ше одбули у Назарету и у Вифлеему и намага ше шицки тоти таинства потерашніц и уприсутніц и Богови свойому дзековац и шицким го шерцом своїм славиц.

Пред очми нам архангел Господні Гаврил, посланік радосней вистки Марії, дзивки Йоакима и Ани, послани з неба, до галилейского городу Назарету. А Марія була у плану Божим уж напредок выбрана, у жемским раю, и першим людзом нависцена як Жена ношителька нового живота. Тота заря шветлосци у общей цмоти гришней чловечности водзела гу Назарету и Вифлеему поколеня и поколеня людзох през длугоку историю чловеческого роду. Людзе вирни Богови ношели у своїм шерцу надію и тварду виру же ше гевто цо Бог обецал скорей або познейше и случи. И кед за то пришол час, обецане ше виполнело. Радуй ше, Марийо, з ласку виполнена Господ зоз тобу! Вислухай поручене хторе ци ношим: „Зачнеш и народзиши сина и даш му мено Иусу“ (Лк 1,31). Вон тот цар о котрим вашо пророки бешедовали. Будзе царовац над цалу жему и тому його царству не будзе конца. Видзим, збунета ши и несподзивана. Але, не бой ше, Марийо! Бог твой шицко трима у своїх рукох. Вон всемогущи и всезнаючи. Вон уж зна як свой план виполні. Кед прилапиш мисию хтору ци Бог одредзел, и кед повеш свойо конечне Гей, кед ше я од тебе врацим на Небо, придзе гу тебе дахто други – сам

Дух Святи, Животодавец, хтори зроби же би ти под своїм непорочним шерцом зачала Сина Божого, Слово Боже, и даш му свою чловеческу плот, и так вични Бог постане чловеком.

И цали швет обчековал цо Марія одвитуе Божому посланікови: Гей або Не. О ей одвиту завишело спашене швета, або препасц чловеческого роду. И кед вигварела слова: „Ниа, служніца Господня, най ми будзе по твоім слове!“ (Лк 1,38) настала всеобща радосц по цалим небу и жеми. Слово ше воплоцело и настанело ше медзи нами! „Благословена ти медзи женами и благословени плод утробы Твоей, Марийо!“ (Лк 1,42). Свидома свойого подполного приданя Богови и щешліва за то цо ей Бог зробел вона воскликнула: „Веліча душа моя Господа и радуе ше дух мой у Богу, Спасительови мойому, бо попатрел на понізносц служніци своей. Бо, ниа, од тераз ме шицки поколеня буду наволовац – блажена. Бо ми вельки діла зробел Всемогутни и святе мено його“ (Лк 1, 46-49). Радосц ше вше дзелі з другима. И прето и Марія свою тайну подзелела зоз своїм обручником Осифом и тету Єлисавету.

И росло дзедко у утробы своей мацери Марії зоз дня на дзень, зоз мешаца на мешац аж потля док ше не виполнел час напушиц потерашне свойо пребиваліще и зоз своїма чловеческими очми по перши раз видзиц свою мацер и свойого жемского оца. Фамелия Осифа и Марії у Назарету за тоту ше щешліву хвильку рихтала мешацами. Марія уж була у дзевятим мешацу ваготносци, но мушела з Осифом на драгу. Вони мушели як и шицки други граждане почитовац заповид римского цара Августа. Кажди мал рушиц до места

одкадз цага свойо корені, там дзе є заведзени до регистрох. А Осиф бул зоз дому и лози цара Давида, и требало му исц, ведно зоз жену свою Марию, до Юдеї, до Вифлеему, городу Давидового. Мали город нараз постал преполнети з людзми зоз шицких крайох. Кажди ше на свой способ старал за ноцоване. Осиф и Марія дуркали на велі дзвери, але не нашли места за себе. Кед би Марія не була ваготна дахто би им ше ище можебуц и змиловал. Але не було другого ришення, та вони мушели погледац себе даяке скровище. И нашли го на вифлеемских польох - пещеру дзе ше пастире зацаговали под час подлей хвилі. Но лепше було и так, як нїяк. И праве тей ноци пришол час же би Марія родзела. „И народзела сина свойого первородного и повила го и положила до яшльох“ (Лк 2,7) У тим чаше виполнели ше слова пророка Изайї: „Ниа Дїва зачне и народзи Сина и да му мено Емануїл цо значи: З нами Бог!“ (Мт 1, 23). О, якей скромносци, о, якей понізносци! Цар над царями, народзуе ше у жемскей пещери як найвекша худоба. Але шицко ше то случуе же би ше виполнело пророцтво Изайїово: „Вон приял на себе нашо слабосци и понесол хороти“ (Мт 8,17). И зашпивало над вифлеемским вертепом силне небеске войско славыци Бога: „Слава Богу на висотох, а на жеми мир людзом, котрих вон любі!“ (Лк 2,14). А еден з того ангелского хору приступел пастиром и гварел им: „Нависцуем вам радосну вистку, котра будзе цалому народу. Нешка ше вам у Давидовим городу народзел Спаситель, котри Христос Господ“ (Лк 2, 10-11). И попонагляли ше вони до своей пещери и ниа у яшльох видзели дзедочко Исуса. Велька их радосц обняла.

Потим ше врацели гу своїм стадом „славяци Бога пре шицко цо чули и видзели“ (Лк 2,20).

Людзом зашвицела нова гвизда на небе, нїгда скорей не збачена и нїгда зоз таким моцним шветлом. Шветлосц швета зашвицела шицким нам. Прешвицело воно и мудерцох з Востоку и рушели вони за ню и пришли до Вифлеему и нашли гевтого котрого гледали - новонародзеного Цара. И даровали Христа Цара зоз златом, ливном и смирну.

Браца и шестри, чи ми християне можеме остац о бок шицких тих збуваньох, як кед би ше вони нас не дотикали? Ша шицко ше то трафело за каждого з нас. Бо Бог Оец „так полюбел швет же дал и Сина Єдинородного же би кажди котри вери до нього не препадул, але мал живот вични“ (Йо 3,16). Ми котри зме ученіки Христова покресцено у миропомазану, кому другому най вериме кед не свойому Учителюви? Вериц до Ньго значи прилапяц шицко цо нам вон гуторел и цо евангелисти записали. Але не лем прилапуюци то як животну правду. Бо Бог од нас обчекуе Марийову отвореносц и порихтаносц одвитовац: Гей Господи! Я ше жадам пременіц, жадам це нашлідовац од Вифлеему по Голгофту, же бим ведно з тобу єдного дня и воскреснул. Най би нам тот Рок вири за каждого з нас бул рок обрачення, рок початку нового живота у Христови.

Най шицким вам, браца и шестри, Крачун принеше мир Божий и щешлівши дні живота. Запаметайме: Не бойме ше животу, бо з нами Емануїл, цо значи «З нами Бог» (усп. Мт 1,23).

Крачун, 2012.

**Никола Кекич
владика крижевски**

ОБИЧАЇ НА ВИЛІЮ

Вилія то дзень пред Крачуном за хтори вязани велі народни обичаї хторих ше твардо приримовали нашо стари. Я их дожил и запаметал попри моїх предкох. Подаєдни од ніх по нешка и щезли.

Дакеди нашо мацери и баби дома пекли хлєб у руских пецох, раз або двараз до тижня, през цали рок. За цесто ше вечар правела заправка и то так же ше заправка мука, соль, квас и вода. Дзекеди же би цесто лепше накисло цесту би ше додавал квасок. Квасок то осушени фалаток хлєбового цеста з предходного печеня хлєба хтори пишовавал киснуце того, нового цеста. Зоз такого истого цеста як цо ше пекло през цали рок хлєб, пекло ше на вилію бобальки, капущаніки, рука и квока. Бобальки ше вирабяло так же ше зоз цеста правели фалатки подобни пильком хтори ше нагусто наскладало до тепши и потим у руским пецу пекло. Тоти бобальки почим були упечени каждая за себе и каждая мала свою скорочку доокола, були твардейши. Хто сцел мац мегчейши бобальки, зоз цеста би справел так же як прущики и так же упекол. Упечени би их поламал и кед би их потим прелял зоз горуцу сладку воду, вони би скорей и баржей до себе упили тоту слатку воду, та би були мегчейши. Бобальки ше наостатку посипало зоз зомлетим, або у ступки стлученим и засладзеним маком. То, так най повем, виліюви посни колач. Гоч би ше бобальки могло справиц гоч кеди през рок, вони ше виключно рихтаю лєм на крачунску и трокральову або богоявленску Вилію.

Капущаніки ше прави з истого цеста як и бобальки. Цесто ше на ценко розожене,

на штрєдок того цеста ше потим положи гарсц квашеней, або препраженей швижей капусти, конци ше потим позбера и капущанік ше на ценко розожене. Тото так з нука пофилowane цесто з капусту дакеди ше пекло у руским пецу, а тєраз у рєрни. Може ше го и пражиц у тиганє, на шпоргєту. Капущаніки ше звичайно фриштикую, а можу послужит и як закуска през цали дзень того, як и каждого другого дня кед ше посци, бо то посне єдзєне. Упечена и охлалзєна рука и квока зоз хлєбового цеста ше реже и дзелі при вечери звичайно на тєльо фалатки кельо особи пирсуствую за столом на вечери на Вилію. Квока символизує намаганє домашніх же би идуци рок бул плодни у каждым поглядзе, а рука же би шицки у тей фамеліі були вредни, роботни и цо вєцєй припомогли з руками за благодат тей фамеліі.

Як з поведзєного видно, на Вилію газдиня ма през цали дзень вельо специфични роботи вязани за тот дзень, а хлоп, вон ше стара же би хлїв и кармики були достойно пошорени бо пред нами ше находза три дні велього швета. Потим ше стара набавиц цо красши ядловец, хтори вєц дзеци оквицую. До хижки уноши и зольніцу зоз сламу по хторей би ше дзеци през крачунски швета дзєчєне бавели, а часто на тей слами през крачун и спали, так як цо спал и мали Исус. На Вилію допладня намагал ше пойсц до цо вєцєй обисцох по шєствє и родзинох повинчовац Адама и Еву. Вєрєло же кому до обисца на Вилію допладня ступи перше хлоп и повинчує Адама и Еву тота фамелия будзе мац щєсца цали идуци рок. Памєтам, кед сом бул мали,

вєлі баби на Вилію допладня до кишені брали маку и тот би мак помали пуцали около по меджи коло обисца. Толковали вони же то робя прєто же би прєйг меджи до обисца през наиходзаци рок нє могли приступит крадоше.

И так, док ше през дзень вишорєвали шицки обичаї у обисце, почало ше и змеркац. Тєди дзеци поставали зємиренши. По хто зна хтори раз пробєвали як им идзє колядованє и чєкали дзєвон пацєрох хтори дзєвонєл на тот дзєнь вчашєй дзєвонєл як звичайно. Так ше и вчашєй вєчєрало, а потим рушєло колядовац и винчовац по шєствє и родзинох. После пацєрох цала би ше фамелия мала найсц при столє, свєточнєйше порихтаним як звичайно. Помодлєли би ше, повинчєвали би з винчєванку, звичайно би то була «Дє Христос Спаситєль мал сє народити». Поряднє за вєчєру була печєна риба на тепши з кромлями и ризкашу, и вшєлїяк бобальки. Кед би ше шєдло єсц, обичай бул же док ше шицки цалком нє навєчєраю, нїхто спєза стола нє ставал, же би фамелия так цали рок була вєдно и зложна як на тей вєчєри. Окрємє газдиня патрєла же би нє ставала спєза стола же би у наиходзацим року квоки добрє шєдзєли на вайцєх и добрє вишєдзєвали курчата.

Послє вєчєри кєждє у обисцу мало свєю задлужєнє. Найстарши и штрєдні у обисцу звичайно оставали дома и чєкали коляднікох. Дзєци ходзєли колядовац по шєствє и родзинох. Вєкши би ходзєли по шпиваню сами, а мєнших би дахто од старших водзєл, то бул оцєц, або старши брат, хтори би вєц

достати дарунки могл по дом ношиц, а и чувац тото малє свєю чадє же би го дахто нє дай Божє нє нападнєл, бо у таких случайох колядованя по цмоти часто исновала и зависц бо нє шицким були торбички єднак полни.

Дакус вєкши дзєци, цо я нє памєтам, а чул сом од старших, були и гвиздарє. Их даскєльо би направєли гвизду хтора блїщала, поставєли би ю на палїцу и ходзєли зоз нє по валалє винчєвац и зоз тим швєдєчиц прихєд Исуса на тот швєт, баш так як тєди кед ше Исус насправди народзєл скорєй вєцєй як двє тисєчи рокє.

Попри гвиздарєх на Вилію колядовали и вєртєпарє. Вони по рокох звичайно були од шицких скорєй спомнутих по рокох и найстарши. Ишли у групи по пєйцмє. Док по колядованю ходзєли и дзєвчата, вєртєп виклєчно носєли хлєпци, лєгїньчєкє. Од нїх пєйцєх єдєн носєл мєх зоз дарунками, а гєвти двємє по двємє носєли вєртєп мєняюци ше и тримєюци вєртєп за ручки справєни з бокох вєртєпу.

Вєртєп мам у обисце, а остали од дїда Пєтра. Правда, фігури хтори баба Иля и я правєли од жєвтого блата порозбєвали ше, алє сом набавєл новши, модрєнєйши. У нїм ше находза Исус, Марія, Осиф, вол, осєл, ангєли, трємє мудєрци и вєлі овєчки. Каждого року го вилєжим до приклєта и од крачунскєй Виліі по Богоявлєнє цєшим ше у нїм, а и дзєчєнє го указуєм шицким хтори през тоти дні приду до обисца.

Жєльєко Гаргаї

ПРЕСЛАВЕНИ КРАЧУН У РАЙОВИМ СЕЛУ

У церкви Святого Йозафата отримана крачунська Служба Божа на 11,30 годзин. Службу служел паноец Владимир Магоч. На Крачунским богослуженю присуствовали 10 хлопи, 17 жени и 4 дзеци, але и попри не-велького числа вирнікох можеме тверздиц же грекокатолики у Райовим Селу чуваю свою виру и свой руски, национални скарб.

Звонко Грубенья

Владимир Магоч

✿ БАСНИ ЗА МЛАДЕЖ И ОДРОСНУТИХ

НАДМУДРОВАНЄ ДРОПЛІ И ЛІШКИ

Угустим житу и широким гнізду єдна дропля ховала свойо млади. Непреривно и барз осторожно чувала вона свойо друпчата и по цали дзень и ноц мерковала же би дахто од неприятельох не напахал и домогнул ше ей гнізда. Єдного рана, праве швитло, дропля збачела жовту лішку як дринчи по дильове у сушедству. Єй гніздо и млади у нїм можебуц були загрожені! Без вельо роздумованя вибегла дропля на дильов, точно вочи лішки!

Кед лукава лішка збачела вельку друплю, такой почала шкинтац и спомалшено ходзиц!

– Добре рано, сушедо! Кельо можем видзиц нешка ши уранела, чи не?! – гварела лішка и цали час попатрала на друпльов карк.

– Небарз добре започало нешкайше

рано, кумо, бо ше ту од пол ноци наганяю якиш валалски пси, та сом у страху за живот мушела напушиц аж и гніздо и вайца! – видумала дропля.

– Валалски пси ше ту наганяли, гвариш? – дакус знемирено ше випитовала лішка и попатрала доокола.

– Га гей, часто ше вони тадзи наганяю, вироятне жию дагдзе у сушедстве! – досц прешвечліво бешедовала дропля и предлужела бешеду – А дзе ше ти рушела, кумо, кед же ше може знац?

– Нужда ме нагнала! Вчера сом дзешка станула на якиш церень, цалу ноц сом не спала як ми барз стрикало у ножки, та сом прето так вчас рано рушела по даяку помоц! Озда ше найдзе даяка добра душа котра ми вибере церень з моеї лабки! – нїби зоз застареним гласом гварела лішка.

– То би найлепше могол зробиц поляр,

вон и його пес часто обиходза тоти поля, ниа и його сом кус скорей видзела як зоз палицу у рукох и зоз пушку на плєцох преходзи по дильове! – твердзела дропля.

– Випатра же велька гужва у тей часаці хотара! – уж цалком несигурно и зоз страхом у гласу гварела лішка. – Идзем я там дзе дакус мирнейше! – гварела лішка и страцела ше у першей кукурици! У страху цалком забула на шкинтане и нїби хору ногу!

Кед ше цалком прешвечела же лішка одишла гет далеко, вец дропля з олегчаньом одихла и рушела у напране свойого гнізда и своїх младиц.

ПОУКА: У посцигованю узвишеного циля шицко допущене!

Ганча Папандриш Гаргаї

БРАМУШКИ И ДРОЗДСИК

У парку, при лавки, находзела ше векша отрушинка зоз билого хлеба. Источасно ю збачели менша и векша брамушка. Мала брамушка такой заключела же тота отрушинка превелька терха за ей мали хрибет, та предложела велькей брамушки же би ю на даяки способ подзелели.

– Цо думаш о тим, сушедо, же бизме ше перше наєдли, а потим подзелели отрушинку? Розуми ше же ти достанеш векшу часц, понеже ши векша – предложела менша брамушка.

Векша брамушка була скупенда и чежко ей спадло же вообще дацо муши зоз даским дзеліц. На концу чежкого шерца предложела меншей брамушки най ше

випендра на отрушинку и най їх два започню зоз госцину. Кед ше неодлуга обидва наєдли вец векша (и подлейша) брамушка гварела же ше вона тєраз захпа до дзирки на отрушинки хлеба и дакус одпочине, а отрушинку можу подзеліц и познейше. Меншей брамушки ше понагляло, не могла така безработна чекац же би ше векша брамушка одпочинула, и неодлуга пошла по своей роботі. Кед ше ошведочела же менша брамушка пошла дому, вец векша брамушка вишла зоз дзирки у отрушинки и почала цагац отрушинку до свойого брамушніку.

У тот час єден гладни дроздзик надлєцовал парк. Отрушинка ше му привид-

зела як хробачок котри ше руша. Злєцел на жем, прелігнул отрушинку ведно з брамушку и одлєцел! Шицко тото видзела и мала брамушка, котра пре мали ножки и кратки час не сцигла далеко, а котра шицко видзене так прекомен-таровала:

– Страцела сом свою часц отрушинки, але сом зачувала живот! Барз сом добре прешла! – цешела ше вона.

Познейше, кед пришла гу себе од нес-подзиваня, мала брамушка так (полугласно) гварела:

– Боже, зачувай ме од нецирих приятельох, а од правдивих неприятельох ше уж даяк зачувам и сама!

Ганча Папандриш Гаргаї

Виводженє авторскей пісні на текст зоз збирки пісні на текст зоз збирки поезії Мелани Вашаш «Мойо квитки»

Уж традиційно, по пияти раз, у Риєки отримани Вечари літера-

ВЕЧАРИ ЛИТЕРАТУРИ 2012. У РИЄКИ

тури, того року зоз вельку потримовку Месного одбору Кантрида и пані Бранки Комадина. Вечари літератури отримани на двох локаційох на Кантриди. МО оможлівел розполаганє зоз просторями за потреби и пририхтану програму тогорочних вечарох літератури дружтва «Каліна»: за представу Дому культури Мирко Чурбег, а за другу часц програми просторії уступени дружтву у Истарскей 50.

Програма тогорочних вечарох літератури обляпели пред-

ставу «Лажлівец зоз литванскей площі» Олександра Ирванца у режії Алекси Павлешина и у виводженю Дружтва за українську культуру зоз Загребу. Діло зоз українсько-руско-суржик язика на горватско-босанско-словенски преложел Алекса Павлешин, а у представи участвовали: Славица Павлешин, Алекса Павлешин, Бранимир Сук, Владо Лагура и Филип Побран. Представа отримана пред полну салу дома культури и одлично прилапена од риєцкей публики. На другей локації истого ве-

чара отимане представяне збирки поезії Мелани Вашаш «Мойо квитки». Уводне слово о кніжки отримала Славица Дудаш, читанє поезії Микола Чапко и Звонко Дудаш, а мелодизем и окремонсц писньох зборніка Мелани Вашаш визначел Борис Денисюк. У його рукох поезия достала другу димензию, а своєю пісні на текст Мелани Вашаш виведол зоз членами ансамблю у того вечара на вельке задовољство присутних учашнікох, госцох, членох дружтва -приятельох поезії и пісні.

НАСТУП "КАЛІНИ" У ЗАГОРСКИМ ИВАНЦУ

Пияток, 23.11.2012. року Дружтво Русинох и Українцох «Каліна» зоз Риєки вжало учасц на преславяню 35. рочніци од основаня КУД-а Рудолф Райтер зоз Иванцу.

КУД «Рудолф Райтер» и «Каліна» того року у маю мешецу ведно участвовали на гуманитарним концерту за особи зоз окреминами потребами и психично хори одросли особи змесцени у дому у малим месце Бркачу при Мотовуну. Там успоставени перши контакти и вязи медзи тима дружтвами.

Дружтво Русинох и Українцох «Каліна» зоз Риєки до Иванцу пришло зоз вкупно дзевец членми, участвовало у програ-

ми зоз виводженєм народних и авторских писньох, хтори прилапени зоз интересом и одушевийом, а подкритени з емоційним кляпканьом. На святочним концерту отиманим на 18.00 годзин у велькей кино-сали городу Иванец, поволано, спрам словох председательки КУД-а и заміниці городоначалніка Ясенки Фрищич, вецей як 90 учашнікох, цо солистох, ансамблех, хорох и гудацох: КУД «Рудолф Райтер» зоз диригентку Єлену Готал, Моника Церовчец, солистка, КУД «Кленовник», диригент Владимир Гечек, Хор италианскей заєдніци Момян-Буе, Дружтво Русинох и Українцох «Каліна» зоз Риєки, Вокални ансамбл Сакцински и їх дири-

Наступ Каліни у Иванцу

гент Нада Печек, КУД «Итас» зоз диригентом Петром Хехет. После програми приготовена и святочна вечера за учашні-

кох концерту зоз «живу» музику, дарунками, припознаняма, добрим вином и розумише танцом по саме рано.

ОРТИМАНА ВИБЕРАНКОВА СКУПШТИНА "КАЛІНИ"

Дружтво Русинох и Українцох «Каліна» зоз Риєки отримало 08.10.2012. року у своїх просторийох на Кантриди скупштину зоз финансійним звітом и звітом активносцох, потим ше розправяло и о станю, почежкоцох и перспективи дружтва. Принешени и прилапени вименки статута дружтва, зоз хторима ше мандат председа-

теля, председательства и шицких других управящих и регулюющих целох дружтва скрацує зоз штирох на три роки ділованя. Потим ше приступело предкладаню, вибераню и утвердзованю нового председателя, председательства и надпатрацого одбору.

Нови председатель дружтва Звонко Дудашов вибрани

єдногласно, председательство ше и далєй состої зоз пейцох членох, окрем председателя, Звонка Дудашового, Микола Чапко, заміник председателя, Славица Дудаш, тайомніца, а Петр Бутковський и Борис Денисюк, члени председательства.

Догварени и нови активносци, хтори би обогачели по-

терашні Прадки ев. Вечари літератури, а зоз цільом уключованя других членох дружтва до активносцох, поготов гевтих порядних, стабилних и зацікавених членох Дружтва, хтори сцу отромовац иснованє и допринєсц розвою того своього дружтва на векше заєдніцке задовољство.

Славица Дудаш

И ПОПРИ ЗАВЯТИХ ДРАГОХ 8. ДРАВСКИ ГАБИ УСПИШНО ОТРИМАНИ

КУД РУСНАЦОХ ОСИЄК

У Осиеку, всоботу, 8. децембра 2012 року, у організації КУД Руснацох Осиек, а з финансијну потримовку Совету за национални меншини РГ и городу Осиеку, отримани 8. «Дравски габи», стртнуце хорох и шпивацких групох Рус-

нацох РГ. Пре винімно невидогну хвилю, шніг котри завял цалу Горватску и парализовал транспорт, число учашнікох було скоро преполовене. Но тоти витирвалши сцигли та «Дравски габи» и того року успишно отримани.

МАТИЦА СЛОВАЦКА ОСИЄК

КД РУСНАЦОХ И УКРАЇНЦОХ ВИНКОВЦИ

КУД Руснацох Осиек основал тоту манифестацию, з єдного боку, котри початком децембра преславує Дзень городу Осиеку, а з другого же би ше очувало руске вецейгласне шпиване.

Уж осми рок, на тим стртнуцу участвују шицки нашо руски дружтва зоз Горват-

полї» и «Кед сом ишол попод облак». Фахова руководителька хорскеј секциї Ана Бучко, а тамбуровой Рудолф Ерготич.

Потим ше представело КД Руснацох «Цвелферия» зоз Райового села зоз шпиванками «Сї не видно тот мой валал» и «Чия то заградка не орана». Матица Словацка

КД РУСНАЦОХ «ЦВЕЛФЕРИЯ»

скеј котри пестую таку файту шпиваня, а маю у своїм составе хор лебо шпивацку групу.

Понеже Осиек по своїм националним составе вецейетнічни штредок, у добрим сотрудніцстве зоз другима националними меншинами, КУД Руснацох на «Дравски габи» вше повола и єдно дружтво з даедней од числених националних меншинох зоз Осиеку, як и єдно горватске дружтво котре не муши нужно буц зоз Осиеку. Пракса була поволац и єдно руске дружтво зоз Сербии але уж по други рок, комуникация з представніками дружтвох з котрима ше контактовало не закончела успишно та таке госцоване виостало.

КУД Руснацох Осиек на самим початку одшпивали писню «Мой Осиек» як дарунок своему городу, а потим, по привитних словох председательки Дружтва Дубравки Рашлянин, виведли ише три шпиванки и то: «По цалим швецѣ», «Ой у полю два то-

зоз Осиеку одшпивала штири словацки шпиванки котри при патрачох барз добре прияти. КД Руснацох и Украинцох зоз Винковцох остали без фахового руководителя котрого тиж завял шніг у Вуковаре але шмело и барз успишно наступели и одушевели патрачох зоз шпиванками «Сї не видно тот мой валал», «Ей, поточе поточе» и «А за нашим селом».

Гваря, цукер на концу, та так и на концу «Дравских габох» на бину вишло КУД «Зора» зоз Пишкуревцох, дзе медзи иншими жис и невелике число Руснацох. Одшпивали шпиванку «Весели се майко Божа» та одтанцовали венчик танцох котри патраче наградзели з моцним кляпаньом.

На «Дравских габох» пре непреходни драги не наступели КД «Калїна» зоз Риєки, КУД «Яким Говля» з Миклошевцох, «Руснак» Дружтво Руснацох у РГ и КУД «Осиф Костелник» зоз Вуковару. Конферансу водзели Ива

КУД «ЗОРА» ПИШКОРЕВЦИ

Председателька КД Руснацох Осиек, Дубравка Рашлянин вѣта госцох

Ива Мудри и Мария Грегич водзели конференсу

Мудри и Мария Грегич Дружене ше предлужело коло смачней вечери, а потим у голу школи дзе ше отримовала програма. КД Руснацох «Цвелферия», точнейше млади хлапци ентузиясти

котри робя без фахового руководителя але з вельку дзеку, започали грац руски шпиванки а приключели им ше члени тамбуровой оркестри КУД Руснацох Осиек, Матици Словацкей и КУД «Зори» зоз

Патраче

Медзи иншима, патраче пришли и зоз Пишкуревцох

КУД «Зора» зоз Пишкуревцох з традицийним поздравом зоз калапами, на одходу з бини, поздравя патрацох

Пишкуревцох, та зме нараз мали еден вельки оркестер котри грал так зложно як же роками гралѣ вѣдно. Учашніки и нацивителе за танцовали, а вѣц ше зменьовала руска, словацка, горватска писня, а добре роз-

положене не могол погубиц ані моцни витор и густѣ шніг котри у дзепоедних часцох городу бул висши од метѣра.

Агнетка Балатицац

✳ У ПРИМОРСКО–ГОРАНСКОЙ ЖУПАНИЇ ОЗНАЧЕНЕ ЗДОГАДОВАНЄ НА ГЕНОЦИД У УКРАЇНИ

У РИЄКИ ВИЗНАЧЕНА РОЧНІЦА ГОЛОДОМОРУ У УКРАЇНИ 1932./33.РОКУ

Преподавач и бивши амбасадор Горватскей у України мр. Дјуро Видмарович

Председатель Дружтва и організатор збувания Владимир Провчи

У шедзиску Приморско–горанскей жупанії, у городу Риєки 12. новембра 2012. року у „Филодраматики” на Риєцким корзу, седми раз по шоре означена рочніца геноциду у України Голодомор 1932./33. року.

Програма визначовня Голодомору мала вецей часци. У привитним слове председатель Дружтва Русинох и Українцох Приморско–горанскей жупанії „Рушняк” Владимир Провчи у мено Организацийного одбору потолковал нацивительом причину визначованя Голодомору и отворел виставу фотографийох и документох хтори того року були концентровани на причину Глодомору, даєдни експонати були виложени перши раз, а пришли зоз України.

Преподаване о Голодомору 1932./33. року у України отримал мр Дјуро Видмарович, професор зоз Загребу хтори наглашел велі факти преглашованя закону под водзеньом Владимира Илича Ленїна кед започал геноцид. Ленїн започал геноцид, а предлужел го Сталїн и бул його главни виновнік и Ленїнова марионета. Тоти цикави факти при публики достали значну повагу и предлужели розгварку по закончене преподаваня. У культурно–уметніцкей часци Владимир

Провчи представел свою авторску писню о Голодомору у хторей ошпивал як ше людзе на найчежши способи пробовали одняц од гладу, але, нажал, подлегли ей и умерали – перше дзеци и стари, а вец жени и хлопи; цали змист унапрямени на осудзованє причини умераня на таки страшни способ. Писня ма фор-

му поеми и без огляду на ей длугшу форму охабя смутни упечатки на збувания и їх пошлїдки.

Святочносц закончена зоз заключеньом же тоту подїю и ей подобни подїї треба оштро осудзиц у намири же би ше таке дацо нїгда вецей не случело, а виновнікох треба судзиц и осудзиц. Тиж так дата и инициатива же би Република Горватска званично признала Голодомор у України за геноцид против українского народу.

Владимир Провчи

Татяна Крамер и Иво Злич представнік Приморско–горанскей жупанії

БОГАТИ И РИЖНОРОДНИ ЗМИСТИ

Од 9. по 18. новембер у шейсцох руских местох Руским Керестуре, Кули, Коцуре Шидзе, Новим Садзе и Дюрдьове зоз численима змистами отримана 19 културна манифестация Костельникова єшенє котру організувал Дом култури Р. Керестур. На тот способ одава ше чесц ділу и подобу др Гавриїла Костельника (16. 06 1886. Р. Керестур – 20.09.1948. Львов), визначного поети, прознога и наукового писателя, критичара, лингвісти, філософа, теолога и историчара. Костельник бул зачатнік рускей літератури на просторох Бачкей и автор першей граматики котра друкована 1923. року. Попри руского, писал и творел на горватским, українским, польским, немецким и латинским язиками. У рамкох манифестациі отримани промоції кніжкох руских авторох, вистави и концерти. Того року програма почала у ОШ „Петро Кузмяк“ у Руским Керестуре дзе школяром представена нова кніжка

приповедкох за дзеци М. Римар „Чилаш, а без принца“ о єй дзециньстве на керестурским салашу на Селищу. Источашне, у нїзших класох було стретнуце зоз найстаршим писателем 83 рочним Васильом Мудровим зоз Шиду и младу поетесу за дзеци Ану Тамаш, студентку медицини зоз Вербасу. Керестурски штредньошколци були домашні редакторови НВО Руске слово Миколови Шантови котри представел твори присутних авторох. Слово о кніжци приповедкох и легендох „Небо над Керестуром“ Ирини Гарди–Ковачевич, триологію з едиції „Жридла“ – приповедки „Репик на души“ Янка Павловича, кніжку поезиі „Колїба страху“ Тамари Хрин и кніжку есейох „Терор идеалу“ Ванї Дули. Истого дня у Доме култури отворена вистава илустраційох карикатуристи Любомира Сопки, а потим ушлідзел музично літературни вечар зоз представяньом нових виданьох Гавриїла Костельника „Поезия на горват-

ским и українским язиками“ о котрим бешедовал Микола М. Цап. Председатель організаційного одбору „Єшенє“ Микола Шанта упознал присутних зоз збирку приповедкох покойного Дюри Папгаргая „Збегньовчаре“, а тиж и зоз кніжками котри представени у керестурскей школи. У Кули ше 10. новембра зишли числени школяре на 13. Стретнуце рецитаторох, а у вечерших годзинох у коцурскей Читальні на літературним вечаре представени шицки три томи позбераних Костельникових творох. У просторіях КПД „Дюра Киш“ у Шидзе 13. новембра госцували писателе за дзеци, Ксения Варга, Мелания Римар и Василь Мудри, а 16. новембра у ОШ „Брадство Єдинство“ у Коцуре дзеци ше дружели зоз поетесу Ану Тамашову зоз Вербасу и Меланию Римар зоз Петроварадину. Млади у Р. Керестуре 17. новембра у Доме култури представели свойо твори з вецей областюх на 15. манифестациі „Дньовка“. Шицки наци-

вители мали нагоду порозпатрац виставу ручних роботох, фотографійох з нагоди 40 роки виходженя младежского часопису „Мак“, 10 роки иснованя керестурскей організації за младих „Пакт Рутенорум“, а 15-рочніци „Дньовки“. Остатнього дня на концерту класичней музики, котри ше кажди други рок отримує у Новим Садзе, наступели млади руски и други музичаре. Коцурски Етно клуб „Одняте од забуца“ бул домашні літературно–музичного вечара и вистави малюнокх з тогорочней Колоніі „Коцур 2012“. У Дюрдьове у КУД „Тарас Шевченко“ отримана промоція кніжки есейох, критикох и приказох Дюрдьовчаня Ванї Дули „Терор идеало“ котри настали од 2004. по 2012. рок. И того року організаторе ше остарали же би рускей явности презентували творчосц наших уметнікох зоз чим значно збогачели културни живот по местох дзе жию Руснаци.

Ксения Лікар

НАЙУСПИШНЄЙШИ УКРАЇНСКИ СПОРТИСТИ ПЕРЕХОДЗА ДО ПОЛИТИЧАРОХ

Найуспишнєйши українски боксач шицкох часох Віталій Кличко кандидувал ше за городоначалніка Києва. Недавно о нїм писали новини и средства информованя по цалим швецє информували о його оштрим явним закладаню и зраженю зоз полицію у демонстраційох у Києве, дзе ше патриотски орієнтовани Українці процивели єдней часци антиукраїнски орієнто-

ваних членох Верховней ради України же би окрема українского язика у даєдних регіональних и обласних школах як службови могл буц русийски або даяки други язик. Таким намаганьом ше проциви цала українска диаспора та так и ЕКУ (Європски Конгрес Українцох) чий член и наш Союз Русинох и Українцох Републики Горватскей, а вязане зоз тим ЕКУ шицким своїм членом 9. юлія 2012.

року послал интернетске порученє. Тей єшені тиж так єден од найуспишнєйших українских фодбалерох шицких часох и єден зоз найлєпших бавячох „Челзїя“ и італіянского „Інтеру“, а остатніх рокох и кїєвского „Динамо“ и українскей фодбалскей репрезентациі Андрей Шевченко виявел же зохабя фодбалску кариєру и же ше сце место на спортских теренох актив-

но уключиц до політичних водох України. Так двоє з найлєпших українских спортистох хтори у швецє немерачо вельо допринесли афірмованю України и українскей спортскей култури и націоналней свідомосци, предлужую вериме успішно свою борбу за демократичнейшу и лєпшу Україну, алє тераз на політичних теренох.

Гавриїл Ткач

* ІНТЕРВ'Ю З НАГОДИ 50 РОКИ ЖИВОТА АГНЕТКИ БАЛАТИНАЦ

ЯЗИК И ПИСМО И ВИРА ЯК ЖРЕНКО ОКА НАРОДУ

– Кеди ши и дзе народжена?
Народзела сом ше 27. януара 1962. року у Миклошевцох.

– Як ци ше волаю родичи (и дзивоцке презвиско мацери), фах родичох и кельо вас було дзеци?

Оец Звонимир Костелник и мац Юлиа народжена Орос. Обидвойо параста. Нас ест три шестри. Я найстарша, а Невенка и Оленка 4 роки младши одо мне. Вони два двойнята.

– Дзе ши росла и школовала ше?

Росла сом у Миклошевцох, а школовала ше у Миклошевцох, Чаковцох и Вуковаре. Познейше у Осиеку.

– Як и кеди ши ше уключела до культурного живота?

До культурного живота сом ше уключела скорей як сом почала ходзиц до школи. Дагдзе зоз 4-5 роки. Скорей як сом рушела до школи, а до школи сом рушела на 6 роки. Мойо уключоване було учене перших фолклорних крочайох у Агнети Бучковой на дворе. Там вона позберила нас дзеци и учела нас танцовац. Не можем дефиновац рок уключованя бо ше ми видзи же сом од вше у культуры. Познейше сом ше уключела до фолклорней секції при КУД «Яким Говля» у Миклошевцох, а шицко друге ишло як по даяким автоматизму – младша група, старша група, потим сом водзела фолклор, младших и старших, а з оводу группу зме достали аж и окремене припознане на Червеним пупцецу у Руским Керестуре. Нажаль, не паметам хторого то було року, а остатня война знішела шицку мою приватну архиву хтору сом мала о тим часу, як и шицки фотографії, та чежко поскладац коцочки кеди ше

цо случовало.

– Кеди ши почала писац, на чий порив и дзе ши обявловала свойо работи?

Писац сом почала у основней школи. У тедишні час учителе мацеринского языка обовязково сотрудзовали зоз Пионирску заградку котра и нешка виходзи у Войводини под меном «Заградка» и шицки (лебо векшину) школярских роботох посилали до Заградки. Так и мне учитель Дюра Лікар анимировал же бим ище вецей писала як цо то було заплановане у школи, та так мойо перши литературни работи обявени у Пионирскей заградки дзешка давних 70-тих рокох прешлого сторочя.

Як сом росла, так сом почала обявйовац у МАК-у, Литературним слове, Руским календаре, Шветлосци, Новей думки, Венчику, а обявйовала сом скорей войны и у виданьох младежскей організації општини Вуковар на руским и на горватским языку. Писні ми обявйовани и у Антології русинскей поезії другей половки ХХ сторочя, у зборніку Ерато над Коцуром котри каждого року друкує КПД ДОК зоз Коцура, а окремна ми чец же редакция Шветлосци вибрала и обявела мою писню з нагоди 60-рочніци виходзена Шветлосци з оглядом же сом авторка з иноземства та не мали таку обовязку.

– Кеди ши пошла зоз родимого места и зоз чим ши ше теди занімала?

З дому сом пошла кед сом по законченей школи достала роботу у фабрики Борово. Причина на перши погляд банална але не було теди тельо авта лебо иншаки можлівосци путованя. Чежко подношим вожно на автобусу, та ми кажди дзень було не-

Дні зоз падобранства

доброе и при одходу и при врацаню з работи. Не преостало друге але селіц ше на квартал.

У тедишні час сом ше найвецей занімала зоз фолклором, литературу и культуру Руснацох. Водзела сом фолклорну секцію у Миклошевцох и литературно-рецитаторску секцію при Союзу Русинох и Українцох РФ. У тедишні час литературно-рецитаторска секция мала коло 20 членох котри меней-вецей успишно писали поезию, прозу. Стретали зме ше у Союзу, читали єдни другим свойо писні, розправляли о нїх, рецитовали их по других местох, а найчастейше у Новим Садзе, Осиеку и на Петровским дзвону як и на миклошевскей манифестації, друковали зме Билтен нашей секції котри барз крашне илюстровал Михайло Ляхович. Познейше сом ше почала занімац зоз воздухоплівством: падобранством, едриличарством и моторним леценьом.

– Як ши ше одлучела занімац зоз падобранством?

Було цікаве звладац закони физики зоз власним целом у

воздуху. Окрем того то красни и здрави спорт. Чловек на воздуху, утренировани є же би звладац проблематични ситуации у секунди, управлял зоз своїм целом у шлебодним паданю, преценел шицки елементи потребни за прижемйоване на циль котри дакус векши од палачинки... а лєциц як птица, буц шлебодни далеко од жеми – непреповедзене искуствіє.

– Кельо раз ши скакала зоз падобраном и яке то чувство?

О, то було уж так давно же ше вецей и не здогадуєм точних податкох. Думам же було дагдзе коло 150, лебо 200 раз. Кед падобранец достане дошлебодзене (дозволу, лиценцу) споретского падобранца з котру шме скакац вшадзи по швецю, вецей не чишлі свойо скоки.

Чувство, як сом уж скорей гуторела, прекрасне. Маце цалу жем под собу, а коло вас непреповедзене пространство. Падобранци часто пожадац виводзиц даяки акробациї бо им «обичне» скакане постава монотоне та виводза керефеки котри дакеди

можу буц и барз опасни. Наприклад, кед ше квачиме єдним другим за куполи та вец випатра же 4-5 иду нараз долу єден понад другого, лебо кед у шлебодним паданню полапани за руки направиме круг лебо даяки други фигури котри видно зоз жеми а шицко то тирва по 10 лебо дакус вецей секунди. Муши ше буц барз присебни и барз добре контроловац шицки значни параметри – висину, швидкосц, напрям и моц витру, падобранцох з ліва, з права и под собу... Препоручела бим каждому хто ше не бої висоти най пробує, насправди прекрасне дожице.

– **Вибеженство и учасц у Отечественей войны?**

Война ме знашла у Вуковаре. Бивала сом у Боровим населеню у власним кварталю. Кед одходзели до вибеженства, я чувствовала же требама остац. Ту бул мой дом, мойо приятеле, шицко мойо цо сом цали живот «згартала»... А вец ше случела хорота, завалел ше будинок на мене, достала сом опечєня по рукох и не було вецей хасну одо мне у Вуковаре, та ме пайташе през кукуруцу одвезли перше до Бошнякох, потим до шпиталю до Осиеку, вец до Загребу бо у Осиеку тиж була велька гужва, а я могла ходзиц за розлику од гевтих котри були чежко ранети... Потим уж як то ишло, кед сом видзела яке то коло Вуковару (док сом була там не було тельо информаций), на силу сом ше сцела вратиц назад, але ме ніхто не сцел одвезц, та аж ані нашо Осечане з котрима сом контактувала. Було то даскельо дні скорей як Вуковар окупировани. Змесцели ме до єдней фамелії до Самобору и там сом була по 1994. рок док ме не премесцели до войска до Винковцох. Жадам лем ище повесц же двоє од трох пайташох котри ме вожели, познейше погинули.

По логики стварох, кед ше Горватске войско лепше організовало послали ме до

Воздухоплівства на радари бо сом тот напрям мала закончени ище скорей войны, а тераз требало таки кадер.

– **Кеди ши ше одала?**

Одала сом ше 1995. року

– **Кеди ши ше интензивно почала ангожавац у КУД Русинох у Осиеку?**

Думам же то було дзешка коло 2000. року, кед сом змогла вецей часу и кед векшина войнових активносцох була закончена.

– **Кеди ши почала сотрудничовац з Нову думку?**

О, йой, не повем же од кеди настала бо сом теди була премала, але дагдзе пред 30 роками.

Аж и под час войны сом писала за Думку, т.е. обявйовала писні под псевдонимом «Дюрдіца», як здогадоване на єдну мою добру пайташку.

– **Кельо ши самостойни кнїжки обявела?**

Два. «Камень гора» – збирка поезії и «Їжик Мижик» – поезия за дзеци по 2. класу основней школи. Обидва у виданю Союзу Русинох и Українцох Горватскей на чим сом окреме подзековна.

– **Хтори награди ши по тераз достала и цо вони знача за тебе?**

Чежко би тераз було начишліц шицки награди котри були пред войну, але начишлім тоти котри сом достала кед сом ше привйовала на конкурс котри розписує КПД ДОК зоз Коцура бо ше там посилаю писні под псевдонимом и комиссия не вибера по мену автора але насправди по писні. Там сом прешлого року достала першу награду за писню «На концу валала» котру верим, читаче буду мац нагоду пречитац и у тих Думкох з Дунаю, а исту тую писню вибрала и редакция Шветлосци за свойо юбилейне число. Тиж сом, на истим конкурсу, прешлих рокох освоювала треце, друге, а ния,

На школским вечару Руснацох у Петровцох

век пришло и перше место. Любим ше явц на таки анонимни конкурси бо то нагода же би ше прешвечело як пишем и кельо нашо твори квалитетни по думаню фаховцох. Чкода же таки конкурси не розписуєме и ми ту у Горватскей. Насампредз пре самих авторох, же би могли мац ориентацию як далей писац.

– **Тераз ше активнейше заїмаеш и за политични меншински права, понеже ши жупанийска заступница Руснацох у Осєцко–бараньскей жупанії. Поведз дацо вецей о планах и искусствийох.**

Плани вельо, а искусствие... Я по души вецей поетеса як политичар та ми часто чежко розумиц прецо политика телї ствари компликує кед ше з Божу помоцу и з добру дзеку, шицко може вельо легчейше покончиц.

Но най не остане лем на тим, любела бим кед би ше ми попишело вецей ангажовац Руснацох же би ше могли стретац, чувац свой идентитет, формовац читальні дзе би мали нагоду читац по руски, анимировац младих же би порушали активносци котри им цікави... Посвидомиц права котри маю по Уставним закону о правах националних меншинох, помогнуц превозисц препрєчєня котри нам

пре розошатосц зменшую можлівосци за квалитетнейшим сотрудничством... Пошвидшац укључоване до електронїцкей ери... Плани вельо... Кед Бог да, витвори ше.

– **Чи єст дацо цо биш сцела повесц а питаня то не обляпели?**

Сцела би на концу подзековац шицким котри ме потримовали у шицких фазох мойого живота, чи як поетеса, чи як фолклораша лебо воздухоплівца. Насампредз моїм родичом, учителюм, та шицким зоз культурного и явного живота, а тиж так и паноцом, Колошняйовому, Паповому и Симуновичовому як и часним шестром Василянком котри под час мойого дзецинства були у Миклошевцох и шицки ведно до мойого живота глібоко укоренели християнску, грекокатолицку виру, котра ми дава моц през цали живот и дзе лем пойдзем до швета, вшадзи сом дома, бо вшадзи найдзем церкву котра «наша». За сам конец, мам єдно жадане котре бим барз любела кед би ше витворело – жадам и модлім же би Руснаци чували свою прадїдовску виру, язык и писмо як жренко ока, бо док то маме, потля ЗМЕ.

Вера Павлович

КРАСНИ ПАМ'ЯТКИ ВАЛАЛСКОЙ УЧИТЕЛЬКИ

Марія Папуґа

– Учителька Марія Папуґа у своєї длугорочней культурно-просвітней роботи охабела глібоки шліди

После законченей гимназії у Вуковаре, (познейше закончила Педагогічну академію у Осієку) 19-рочна учителька Марія Карач (народжена 1943. у Славонским Бродзе) достала роботне место у Сримских Чаковцох 1962. року, а идущого школского року прешла робиц до Миклошевцох. Ище и нешка зоз приходом ешені у учительки ожию памятки на часи кед одходзела на роботу и цали дзень препровадзовала зоз школярами. Як ше теди жило на валале наша собешедніца и тераз добре памета:

– Миклошевци теди не мали водовод, калдерму, телефон, а блата вешені було по колена. Вязи зоз Вуковаром були ніяки, бо калдерма ище не була закончена, а гайзибанска вяза зоз Чаковцох спрам Вуковару була утаргнута. Вельо раз сом пошла пешо лебо на бициґли по Грабов одкаль рушал автобус до варошу. Дараз, кед спаднул дидждж, врацаючи ше з Грабова, ношела сом бициґлу на плечох по Миклошевци.

У школи сом препровадзела цали дзень, медзи школярами висших класох дополадньа, а пополаднью зоз дзецми у нізших класох. Мой колеґа Дюра Лікар пошол до войска, так же сом мала вельо роботи, але кед особа млада, полна енергії вецка шицко мож витримац. Идущого, 1964./65. року ушлідзела реорґанизация основного школства и у валале остали лем нізши класи, а висши пошли до Чаковцох. Остала сом робиц у валале зоз 2. и 4. класу и приселела до школского квартелю котри бул такой при школи. Два роки познейше одала сом ше за Миклошевчаня Янка Папуґового и ту сом препровадзела цали свой роботни вик.“

– Попри школских обовязкох нашли сце часу и у роботы КУД „Яким Говля“. – Полюбела сом живот на валале и його цихосц. Похопела сом же моя длужносц помагац людзом и велі вечари после роботного часу, окреме под час жими, прешли у пробох драмскей секції. Того, 1964. року општина Вуковар у Ловасох организовала Смотру драмских аматерских дружтвох дзе зме наступели зоз Гоґольову комедию „Женїдба“ на горватским язичу. Достали зме пенежну награду од хторей зме купели желење блишове платно котре зме хасновали за завису на бини.

– Як член драмскей секції скоро двацец роки охабяли сце красни упечатки на патрацох у веліх улогах.

– Мала сом щесца же мойо колеґове Ксения и Дюра Лікар и я творели у тим чаше моцни трио цо ше дотика роботи на культурно-просвітним полю. Намагали зме ше уклучиц младих людзох до секційох Дружтва. Учителька Сенка и я ведно зме ба-

вели у театралних фалатох од котрих велі режирал учитель Дюра. То фалати: „На стреду ше региструем“ (1968), „Любовне писмо“ (1972), „Одаванка“ (1975. – автор тексту и режисер Дюра Лікар), „Улічка“ (1978), „Дробни души“ (1979). Попри спомнутих, бавела сом у представи „Гузел“ Петра Петровича котри сом и режирала 1969. року, а 1972. Агнетка Бучкова режирала театрални фалат од Чехова „За каждую клатку ключик постої“ дзе сом тиж бавела. Зоз тоту представу драмска секция перши раз 1973. року наступела на Драмским мемориялу Петра Ризнич Дяді у Руским Керестуре и з тей нагоди достали зме окремну награду за добре одбавену представу.

– Хтора улога Вам особне була окреме мила, лебо паметліва ?

– Особне думам же сом найвещей дала у улоги Феми у „Покондиреней тикви“ Й. С. Поповича, у режіи Витомира Бодянца котру сом бавела 1976. року, а виведзена є и на Меморияле.“ О тим госцованю у „Русим слове“ медзи иншим читаєме: „...У тим успишним фалаце окремне место забера улога Феми котру толкує учителька Марія Папуґова. Як окремна интересантносц ту ше зявює факт же Марія по народносци Горватка, же руски язич на котрим ше комедия виводзи ей не мацерински, але го звладала так добре же то нешка чежко обачиц. Одата є за Руснака и дома бешедує по руски, а и медзи Руснацами жиє, та ей тото не завадза и не представя дяки почержкосци. Конечно, вона у роботы миклошевского дружтва учествує уж велі роки, а тото цо указала нешка, наисце позарядово...“

– Кед слово о роботы

у школи, учительє през цали школски рок з нагоди державних шветох пририхтовали такволани святочни академії.

– Учительє мушели штирипейц раз рочне пририхтац програми у хторих дзеци шпивали, танцовали, глумели у драмских сличкох цо режирали мойо колеґове и я. Тиж так, дзеци вельо писали состави и писньочки котри зме посилали до дзецинского часопису „Пионирска заградка“ до Нового Саду. Школяром було мило кед у новиных пре читали свойо твори.“

– На початку осемдзешатих рокох прешлого вику обновена работа шпивачкей хорскей секції до хторей ше и ви уклучели.

– Под руководзеньом Янка Колошняя, тедишнього председателя КУД-а „Яким Говля“, оформени мишани хор котри мал коло трицец членох, а од самого початку учителька Сенка и я були уклучени до роботы. Наступели зме у Петровцох, Липовлянцох, Руским Керестуре, Вуковаре и индзей, а музични запис остал як тирваца памятка у Рускей редакції Радио Нового Саду. Були то наисце красни дожица и часи кед ше з любову и добру дзеку посциговали замерковани успихи, най не гуторим позарядово.

– На поволанку Министерства за просвиту и Жупаниї Вуковарско-сримскей 1997. року сце ше врацели и преподавали у школи горватски язич, а 2003. року пошли до заслуженей пензії, але сце и далей остали активни на дружтвеним полю.

– Здруженє за ненасилє и толеранцию зоз Осієку 1997. року организовало семинари за просвітних и других явних роботнікох по вецей местох у Горватскей котри ше отримовали два раз рочно и

Учителька зоз своїма школярами концом осемдзешатих рокох

тирвали по три дні. Главни задаток тих стретнуцох було злепшане живота у своїм стредку и през пейц роки їх тирваня научела сом писац проекти цо ми барз помогло кед сом у априлу 2002. порушала сноване Дружтва „Нашо дзеци“.

– Цо вам була главна причина за сноване Дружтва „Нашо дзеци“?

– Основни цель було зблїжиц и змоцніц одношеня медзи

людзми у валалє после войни. Жадали зме през бавене и дружене родичох и дзецох установиц сотрудніцтво шицких валалчаньох пре заедніцке злепшане живота и думам же ше нам тото и удало. Перша успишна заедніцка работа була вистава ипредаване колацох котри порихтали мацери дзецох на Культурней манифестації „Миклошевци 2002“. Шлїдуюци роки прешли у рижнородних

активносцох, отримованю подобових роботньох, виставох мальункох, рисункох и предметох у рижних технікох. Шицко тото виволало зацікавеносц дзецох и мацерох котри на тот способ вирабляли крачунски прикраски, винчованки, фарбелі вельконоцни писанки и подобне. Понеже зме члени дружтва „Нашо дзеци“ Горватскей потерашні водительки проф. Мария Хома, Блаженка Бики и Илияна Хома участвовали на семинарох хтори организовал Союз Дружтвох дзе здобували нови знаня у роботі зоз дзецми. У тих перших хвилькох вельо нам помогли медзинародни организації зоз Белгії, Австрії и Зединених Америцких Державох котри нам подаровали мебель, технічну опрему, бависка и инше.“

– Як после дзешец рокох оценоюєце роботу Дружтва?

– През тот час по нешка през «Играоницу» прешли коло 60 дзеци. Верим же им у тирвацях памятокох остали вилети

до зоологийней загради и на базени у Осиєку, одход на Квитни корзо у Вуковаре, маскенбали, означоване Дзецинского тижня и други змисти. Горди зме и щешліви же ше през тоті роки вельо зробело чому допринесли креативни водительки «Играоници» уж спомнути водительки, а у остатні час и проф. Леся Мудри.“

Немирни дух и невичерпна енергия учительки Марії одредзели єй животну драгу як особи котра вше жадала, сцела и мала моци своєю знанє дзечне подзеліц и пренєсц на других. Миклошевчанє ю и нешка почитую и паметаю по тих прикметох. Тоті шорики закончуєме зоз єй словами у котрих шицко поведзене: „Робела сом з валалом и за валал цали свой роботни вик. Дзеци сом учела и воспитала з любову, дала сом им знанє, учела их же би постали вредни и чесни людзе.“

Ксения Лікар

ПОЛЮБЕЛИ ЗМЕ ШЕ ЄДНЕЙ КВИТНЕЙ ЯРИ

Зоз тоту писню и музику вошло веселе дружтво до обисца Меланки и Мирка Папових у Вуковаре, а з нагоди 60. рочніци їх малженского живота хтора ше наполнила 10. новембра 2012. року.

Така нагода зазберована найблїзшей фамелії не случує ше часто. А вони двоїо ше полюбели єдней давней пишкуревскей яри кед ше як дзеци оганяли по пишкуревских пажикох, сладзели ше зоз узрету овоцу зоз каждой загради и з крейду писали на таблїчкох у школи. Полюбели ше и вжиме на прадкох кед ше попатрали при слабом шветлу лампох и покрадзме ше сходзели у цмоти, а вец ше випровадзали по дом. Як любов започала так ше и предлужела, побрали ше уж кед им було 18 роки. Мелана Колбасова и Мирко Папов ше пред Богом завитовали и започали заедніцки живот гоч то дакус було и процив

дзеки родичох. Живот як го себе обецали цекол ведно у добру и злу, у хороти, у щесци, у нещесцу... А назберало ше шицкого през тоті 60 роки.

Млада пара ше пошвидко преселела зоз Пишкуревцох. Ище практично дзивчатко, Меланка отримовала обисце як найкрасше знала и могла, гоч єй хороти часто завадзали хижа, двор и заграда вше були найлепше пошорени. Миркова работа го часто и вельо однімала з дому та жена отримовала не лєм три кути але и шицки штири кути обисца и шицкого коло нього. Красни роки ше шоровали, дзивка им закончела школу и одала ше. Пошвидко и унук принєсол нову радосц до обисца. Дїдо тих мешацох праве пошол до пензії и могол ше подполно пошвениц новей обовязки. Баба, як ше то уж подроумює при наших людзох, тиж так пожертвовно помагала своїм дзецом.Ро-

дичом на першим месце, же би дзецом у каждой хвильки були на розполаганю. Але як то уж идзе у живоце, красни хвильки преходза и приходза чежки и найчежши.

Започала война и зніщела шицку трапезу и цали маєток тей вредней фамелії, а их розошала по далєких драгох. Седем роки ше жило под цудзим закрицом и жадало своєю, чекало ше лепши часи. Чекали и дочекали же би ше под стари дні врацели до своєго нового дому, кед ше знова мушело шориц обисце и зазберовац фамелию на иншаки способ. Баба и дїдо ище вше и тераз ту порихтани помагац и надалєй кельо можу, але им терашні живот ридко и кратко дошлебодзує же би були ведно зоз своїма наймилшима. Каждє бега за своїма обовязками, а старенким не остава ніч друге окрем зоз широм отворену капуру и широким шерцом чекац же ше дахто зяви на кратки час,

Малженска пара Меланка и Мирко Пап на шейдзешатей рочніци малженства

а вец кед нацива пойдзе вони двоїо єдно з другим предлужує крацац по своєй малженскей драги на хтору рушели давного 1952. року.

Лела Дїтко

НАЦИОНАЛНЕ БЛАГОДАРНЕ ПАЛОМНІЦТВО ДО РИМУ (1)

У базилики святого Петра у Ватикану на Архисерейській Служби Божей котру предводзел кардинал Йосип Бозанич, медзи иншими, сослуживал и наш владика, преосвящени Никола Нино Кекич. Од 4. по 10. новембер зоз цалей Горватскей, зоз шицких владичествох и надвладичествох рушели паломніки по-

нуцох зоз другима паломніками як и медзисобно. Тиж так дарована нам и мала кніжочка у котрей описани шицки места котри зме мали нащивиц як и основни молитви и церковни шпиваня котри ше на тим паломніцким путованю як и у церквох дзе служени Служби Божо, мали модліц и шпивац. Рушели зме з молитву котру

Преосвящени владика Никола Кекич у церкви св.Петра у Ватикану

дзековац Святому Оцови за його пасторалну нащиву Горватскей 2011. року. По неслужбових податкох, коло 5000 паломнікох, на початку рока Вири котру Папа преглашел же би ше людзе баржей зожили зоз животом по Святим Писме, и на тот способ рушело потвердзиц и утвердзиц свою виру. Рушели зме вездзелю пополадню, 4. новембра 2012. року коло 16 годзин, зоз Осиеку. Кельо паломнікох, тельо и гевтих котри их виводзали на драгу зоз жаданьом же би паломніки модлели и за їх потреби. Число нашого автобуса було 7. На самим початку путованя, подзелени нам паломніцки рукаси и шали як знак препознаваня у идущих стрет-

предводзел др сц. Драго Тукара, канцелар Дяковацко-осиецкогo надвладичества, котри бул духовнік нашого автобуса. Источасно ше старал и коло шицких потребох паломнікох, медзи котрима найважнейше на такей драги же би, медзи таким вельким числом людзох на истим месце, кажде вошол до свойого автобуса и не страцел ше у месце котре ше нащивює. Наглашоване того остатнього постало нам ясне аж у Риме дзе ше рики паломнікох и туристох преплетая зоз домашнім жителством котре сцерпезліво подноши непреповедзени гужви. Пред нами автодрага за Загреб. Недалеко Липовлянох вельки застої. Транспортне нещесце. Длуго стоїме у ко-

Асиз

лони. У паломніцким духу модліме ше за тих котри настрадали. Познейше зме чули же шицки прежили. Драга нас далей водзи през Словению. Ноц, автобус полни радосних и розшпиваних людзох котри не можу дочекац стретнуце зоз Святим Оцом Папом. Як ноц преходзела, писня ше помали сцихшовала, людзе почали дримац. Шофер автобуса пушел филм а «автобус» уцихнул. Патрели зме як жил святи Франьо и задумовали як то будзе док сцигнеме до Асизу, родного места св. Франї Асизского и першого места дзе зме ше мали застановиц по приходу до Италиї. Пондзелок рано. През поспани очи пред нами ше указує прекрасни призор - городчик у брегу Аси на заходним боку гори Монте Субасио дзе окреме око прицагує турні веліх церквох. Город Асиз достал мено по брегу на хторим є збудовани, а найпознатши є як родне место св. Франї Асизского. Виходзимо з автобусох, дочекує нас похмарене небо. Одходзимо до базилики св. Франї дзе маме першу од пейцох Службох Божих котри

будземе мац на тим паломніцтве. По Архисерейней Служби Божей котру предводзел бискуп Дюро Хранич, розпатраме церкву и слухаме о веліх значних ділох котри св. Франьо зробел за християнство, медзи котрима єдно од значнейших же основал Франевацки стан.

Церква подзелена на Горню и Долню церкву (Basilica inferiore e superiore). Горня церква значни приклад вчасноготицкогo италянскогo малярства 13. сторочя (ткв. Треченто) дзе числени фрески приказую фрагменти зоз живота св. Франї, док у Долней церкви вредни фрески позноготицких малярох, а ту и крипта дзе поховани св. Франьо.

Нет вельо часу за розпатране, пред нами ище длугока драга, а жадали бизме шицко видзиц. Одходзимо опатриц церкву св. Клари котра ведно зоз св. Франьом робела на снованю монашских дружбох, та основала други франевацки стан котри твоя Шестри Клариси. Варош полни рижних знаменітосцох. Требало би цали день а и вецей же бизме

Приход до церкви св. Франі Асизского у Асизу

шичко пообиходзели. Медзи иншима знаментітосцами ту и штредньовиковни замок Рока Мадіоре котри збудо-

вани ище 1367 року. Санта Мариа Сопра Минерва найстарша церква у Асизу а за Нову церкву (Chiesa Nuova)

поставел праве святы Франьо Асизски у италиянским месце Гречи 1223. року.

Святы Франьо як кед би мерковал же бизме пообиходзели шичко плановане, але и як кед би пожадал же бизме ище дакус остали у Асизу, бо кед зме рушали гу автобусом, спушел ше моцни диждж. Так моцно плющало же тоти котри не були порихтани на таку пременку хвилі, були подполно змочени.

През историю Асиз бул значни по рижних збуваньох, а нешка глаши за незаобходне паломніцке место. 1997 року Асиз потрафели два руйнуюци трешеня жеми, та велі знаменітосци зруйновани, але

Порциункола, церквочка у церкви Святей Марії од Ангелох

Папски олтар у Долней церкви

приповедаю же є збудована преїг родней хижи св. Франі. Но незаобходне место церква Святей Марії од Ангелох (Basilica of Santa Maria degli Angeli) котра глаши за єдну од найвекших церквох на шведе. У тей церкві ше находзи Порциункола, церквочка у церкви блізко хторей умар св. Франьо. Понеже святы Франьо Асизски барз любел шицки створи и створеня, знал шпивац птицом та го екологове барз ценя. Цикави податок и же перши яшелька

пошвидко и обновени, а церква св. Франі отворена за явност уж два роки по трешеню жеми.

Путованє зме предлужели през прекрасни италиянски преділи, а хмари ше розишли. У предвечарших годзинох сцигли зме до места недалеко од Риму (вонкашні персцень) по мену Монтеротондо дзе нам у идуцих дньох бул дом.

Предлужи ше...

Агнетка Балатинац

Мемоари - Дюра Дудаш – Семанов 1926 – 1998

ЗДОГАДОВАННЯ НА ЄДЕН ЧАС И ЛЮДЗОХ У ПЕТРОВЦОХ

Писане у Вуковаре у фебруару и марцу мешацу 1991. року

Уводне слово

По тераз написани велі мемоари (здогадованя) котри маю розлични вредонски, зависно о тим як су написани, кельо ше прибіжжели гу правди, лебо о чим су написани. За шицки мемоари би ше могло повесц же тот котри их писал, патрел же би вон у нїх випаднул цо лепши, медзитим кед ше пильно пречитаю тоти мемоари пред нами, анї за нїх, анї за автора би ше то не могло повесц.

З того писаня видно же писательова намира була приказац подїї и людзох таки яки вони були, лебо таки яких их писатель видзел. Цикаве то то же як ше то добре удало човекови котри мал лем штири роки основней школи яка теди була. Автор у франти знал часто повесц же яки є учени: «Ходзел сом штири роки до школи, але сом ходзел и дваец роки коло школи. Учитель ме так барз полюбел же ме цали час сцел тримац у истей класи при себе, медзитим пре колбасу ме пушел до другой класи.»

Виреченя у тих здогадованїох кратки, єдноставни и набити зоз змістом. Вредносц тих здогадованьох окреме у тим же су єдна история валалу о єдним чаше и о конкретних людзох з меном и презвиском, але окреме у тим же тоти здогадованя руцаю иншаке шветло на подїї у Петровцох пред 70 роками, як их приказовала «Службена пропаганда» на «Петровским дзвону» и «Идземе до партизанох»

Факт же хлапци нїгда и у анї єдним валале не ишли «добрей дзеки» до войны, гоч було и винїмки. Ище меней мож вериц же валалска младеж котра не була информована ни о даяких политичних системох и идейох,

та же би ше добрей дзеки борела за идеали Комунистичней партїї, котра ше борела же би пришла на власц. Звичайним людзом у валале було лем єдно на розуме: каяду биду и войну лем даяк прежиц.

Война

До тераз, док Прока и ише єден партизан Серб зоз Бршадину з нїм у Долу не забили єдного немцкогоя вояка, а єден им сцекол и док Немци за вимсцене не позабывали осем невиних людзох котрих вони вибрани, ми у валале жили як кед би войни анї не було. Аж кед вноци пришли партизане теренци, котрих водзел Илия Крвави, Серб зоз Баршадину, и не навиберали найугляднейших и подполно невиних седем Руснацох-просвитацох, а медзи нїма и першого богослова Янка Олареа котри пришол дому на ферїї, одведли их до леса и позабывали, лем прето же би пошали медзи людзох не-преповедзени терор и страх од партизанох, аж теди за нас у валале почала правдива война. З часу на час приходзели би до валалу рижни войска, але такой би пошли далей. За нас правдива война почала аж при концю.

Шицко почало єдного красногоя ярного дня кед нас рано побудзели церковни дзвони. Оглашовали церковне швето Русадля, и нїхто анї подумац не могал цо ше то того дня на тото вельке швето 1944. року случи. Тото швето як и вше по тераз ше шветковало шветочно и шицко випатрло исте як и вше пред тим, лем тераз будзе закончене цалком иншак и цалком необчєковано як гоч кеди по тераз.

Дзвони дзвонели до саночного,

до утринї и до Служби Божей як и вше. Я бул теди млади, осемнацротни. Вшас рано сом станул и наластал лїпово конари и оквецел сом капуру и облаки як тому шор и пошол до церкви на Службу Божу. Пополадно зме ше шпацировали през валал, дзвчата и легине, а були зме и на «игралишту», поблекани у найновших шматах, хто яки мал, бо то було вельке швето. Же то будзе велїм од нас остатнї раз у живоце, на тото нїхто не могал анї подумац. Так ше и звечарело, а вечар, ми, мойо парняци, дзвчата и хлапци, знова зме ше зишли до Коритка и почали зме ше бавиц, шалїц и нацаговац як млади. Теди пришол хтошка од старших хлапцох и гварел же полни валал партизанох, та гоч то их не було тельо вельо, ми ше шицки ползлєкали и розишли дому.

Як то було же я сам ишол на Грабик, я не знам, но пред єдну хижу вочи ми ишол єден партизан зоз пушку, але кед уж бул блїзко, и кед ме видзел заобишол ме же бим го не препознал. Кед сом пришол дому, оец и мац спали у приклеце, а оец вше мал обичай зобудзиц ше и питац ше цо єст у валале нового, так и тераз. Гварел сом му о партизанох у валале и пошол сом спац до приклетовой хижи, то була моя, и швидко сом заспал. Коло пол ноци зобудзело ме нацаговане у приклеце и док ше я зобудзел и розбаторел, при мне уж стал партизан з пушку упарту до мене. Гварел ми же за дзешец минути мам буц порихтани бо иншак пойдзем таки яки сом. Док ше я облекал, мац швидко порихтала таки штирикилови хлеб, а оец знял таки, дас трикилови фалат сланїни з пойда. Положели шицко до меха, побочковали зме ше и кед зме

вишли на драгу, там уж було вельо моїх пайташох и партизанох котри их з пушками чували.

Шици цивиле були з Грабику и кед зме вишли з Грабику на штред валала, там було и зоз Коритка и зоз Гибирцу, и було нас коло 125 цивилох и коло пейдзешат наоружаних партизанох котри нас построєли до двох шорох. Ми у штретку, а з бокох наоружани партизане и гонели нас так як усташе комунистох до лагру. Рушели зме коло Просвити долу и до леса, и я ше цали час наздавал же им вимкнем бо сом цали час ишол медзи остатнїма. Але вони барз мерковали на нас. Лес оддалени од Просвити дас три километри и кед зме там сцигли почало ше розвидняц, та зме ту остали цали дзень одпочивац бо зме були невиспани и вистати. Я не мал анї торбу анї руксак, та сом ше старал лем за свой мех зоз хлебом и сланїну.

Стража нас барз чувала же би дахто не сцекол. Я пошвидко заспал на жеми а мех зоз хлебом и сланїну сом положел под главу. И не знам цо ше у медзичаше случовало.

**Перша лекция
наганяне страху
до косцох**

Кед нас почали шицких шором будзиц, зобудзели и мене. Видзел сом двох наших Петровчаньох, Сербох Чалича и Ковачевича повязаних и командир батальону барз лярмал на нїх и готове було же их позабыва ту пред нами бо же сцели сцєкац. Чи тоти двома насправди сцели сцєкац то не знам, чи ше то вони медзи

собу дорадзели же виведу пред нами таку «забаву» та же би нам нагналі страх до косцох и же бизме ані не подумали на сцекане. Баш ніхто од нас не видзел же би тоти двома насправди сцели сцекац. Кед нас досц позлекали, тим двом одв'язали руки и пущели их на шлебоду. Чудне то було же як то же сцеме сцекац кед зме пришли «добредзечно» бориц ше до паризанох, як то службено було роками гуторене на «Петровским дзвону» и на «Поме до партизанох», а тераз на самим початку же сцеме сцекац та же нас такой на початку позабываю кед ше не зосцеме «добредзечно бориц», та же би комунисти пришли на власц. Теди ше нігда ані не споминало же то «Народноошльбодительна война». Тото слово накнадно уведла Партия аж кед пришла на власц та же би прикрила же вони лем помагали Сталінові у борби проців Нацистох, а не же то була «Народноошльботительна война», ані же то Партия пробовала на кажди способ вибориц себе же би

себе по війни обезпечели присц на власц. Народ то, маюци здраву розум гласно не гуторел, але розумел о чим ше роби, та прето людзе у окремих нагодох кед то не було «опасне по живот» и шпивали: «Или Анти или Тити, Али дома не смеш бити!»

То праве так и було, дакуму ши мушел пойсц гоч и на силу, зависно о тим котри це перши одогнали до війни, але добрей дзеки ніхто не сце пойсц и буц забити. Так було же себе Немци у Петровцох даєдних вибрали и на силу вжали до «Вермахту». Даєдни на силу були вжати до Домобранох, а даєдини мушели «добредзечно» до партизанох, але окрема Влади Горняка котри єдини пошол до усташох, и котрому у війни на петровским кирбаю вечар на танцу прерд шицкими за пенєжи гудаци грали, а вон ше «керел»:
«Гитлер – бисер а Павелич злато!»

И котри познейше бул барз вельки комуниста, таки же сцел

аж и петровского паноца забиц, бо же паноец бул «контрареволуционер». Паноца од бизовней шмерци спашел петровски Серб Прока, бо руски паноец ратовал Сербох у війни та му то не забули. Познейше комунисти дали петровскому паноцови гоч бул «реакционер и контрареволуционер» и пензию лем прето же у війни ратовал петровских Сербох од логору и бизовней шмерци. Познейше паноцови Янкови Будинскому («Бурьян») над гробом преве тот исти котри го сцел забиц, Владо Горняк, тримал розпалену бешеду котру почал зос словами: «Драги друже Янко...» Так по шмерци и паноец постал «друг» гоч гото баш ніяк под час живота не сцел буц. Даєдних му ше удало вираговац, але даєдних не, бо вон не бул ніяка власц, вон бул лем мали слуга Божи, котри ше у тим шаленству старал помогнуц кельо кому могол без огляду на идеологию лебо националносц. И нешка ше даєдни гніваю на паноца бо же не вираговал шицких. Цикаве то

же паноец Будински од Немцох вираговал озда баш шицких, не прето же мал таки вельки угляд пред Немцами, але прето же му римокатолицки паноец у Янковцох, котрого комунисти як и других 626 греко и римокатолицких паноцох без суду и вини поштреляли по війни у мире, бул пайташ и «Фолксдойчер», югославянски Немец. Лем од комунистох паноец Будински не вираговал баш нікого гоч то як сцел, та шицки без суду и вини були позабывани.

То було уж други дзень Русадльох рано, док зме ище були у петровским леше, кед на петровской церкви дзвон задзвонел до церкви на Службу Божу, мне сцисло коло шерца. Людзе иду до церкви, а ми як у лагру лежимо на жеми у петровским леше.

Предлужи ше...

Яким Дудаш

ЖИМА НАС ЗНОВА НЕСПОДЗИВАЛА

Того року децембер нас несподзивал зоз шнігом. Пригваряме и йойчимо кельо нападал, завял драги, направел нам вельо работи, а даскельо остатні роки зме у децембру мали таку красну хвилю. Позабывали зме на жиму у шніг як кед би то було дацо нове. Шнігу було надосц у тей часци рока и скорей. Дзешка осемдзешатих рокох бул сом седма або осма класа и тиж так коло Миколая автобус нас одвезол до школи до Вуковару коло годзини, бо зме теди були пополадньова змена як и каждого дня. Уж теди почал падац дробни шніг и гу вечару розпадовал ше вше баржей и ношел го моцни витор. На седем год-

зин, по законченю настави, автобус пришол по нас, а шніг и далей падал и драга ше цалком билєла, а шофер зоз застараним попатрунком завар автобусни дзвери и рушел. З нами Петровчанями до автобуса вошол и наш учитель Мирослав Надь. Того дня бул дежурни у школи и ніяк нас не могол пущиц, як гварел „моїх Петровчаньох“, дому самих бо хто зна цо ше може случич. През облак ніч не було видно окрема шнігу хтори таки густо падал, а автобус вожел барз помали през шніг хтори вял як же би го дахто сипал. Кед зме сцигли по Шпиров салаш автобус не могол далей. Повиходзели зме вонка зоз автобуса и учитель нас пошоро-

вал до колони и так зме помали рушели пешо дому, крочай по крочай, през високи шніг, витор и жиму. Так зме ше доцагли по уход до валалу. Пред валалом зме ше нашли пред бреггом на хтори витор надул шніг хтори зме не могли прекрачац. Нашо оцове зоз валалу одруцовали шніг же бизме могли дойсц дому. Шицки зме сцигли живи и здрави, правда же уж було блізко пол ноци и же зме були замарзнути, але ше шицко тото забуло бо зме ютредзень були ошлєбодзени од школи. Учитель пришол з нами до валалу и не удало ше му ютредзень пойсц назад на роботу як и велім другим бо шицко було завяте. Ютредзень, кед ше хвиля

змирела и цали валал бул завяте, пооблекани до билого, на драже ше пред каждим обисцом одруцовал шніг и не було поносованя або йойчаня, аж и ми дзеци були уклучени до тей работи. Було ту и оруцованя, шлізканя, паданя и подобного, а вец зме заш таки замарзнути бежали гу цеплому пецу. Жима и шніг ноша зоз собу почежкосци, але и єдну чаривносц и красу кед валал и хотар пооблекани до билей шмати. Преходзаци през валал у часних вечарших годзинох человек би подумал же преходзи през места зоз сказкох.

Томислав Рац

ГЕНКОВО ЄШЕНЬСКИ РУЖИ

На одходзе лета, кед найвекша часц рижнородного квеца подаровала свою красу, з першима днями ешені по заградках и жардинєрох зяваю ше вшеліяки файти ешеньских ружох. У тим чаше здогадаме ше своїх наймилших, а остатніх рокох велі за зазначованє того дня купую живе квеце. Тей ешені на вуковарским пияцу числени предаваче понукали вельки вибор ешеньских ружох у черепчох або резаних. Ту зме ше стретли зоз Генку Димичову, народзену Орос, чийо родичи по походзеню зоз Миклошевцох. Генка дзечне прилапела розгварку о своєї фамелиї и роботи зоз квецом. – “Мойо родичи, Кирил и Олга, преселєли ше зоз Миклошевцох до Вуковару 1965. року. Оцец бул заняты у подприємстве “Градевинар”, а мац ше старала за нас тройо дзеци. Я ше народзела у Вуковаре як наймладше дзецко 1970. року. Закончела сом штрєдню тарговецку школу, а зоз супругом Дарком, котри дипломовани инженер польодїлства, мам двох синох. Дино ма 23 роки и студира гортикултуру на Польодїлским факултєту у Осиєку. Младшому Матєйови 9 роки и школяр є трецей класи основней школи” – гварєла нам Генка.

О початкох своєї роботи наша собешєднїца нам так виприповєдала:

– “Коло нашей хижы на Митници мамє шейсц гольти

жеми и попри мужовой роботи у Струковней школи пробовали зме зєдинїц його и мой фах, та зме у апрїлу 2009. року рєгїстровали по-

Генка Димич при квецу

льодїлско–тарговецке ремєсло “Желєне польо” и у систему зме ПДВ–а. З початку зме ше опробовали у хованю парадїчих, паприги, желєней шалати, ягодох, гєрєгох, дацо на отвореним, а єдну часц и у пластєнїку на поверхносци од 160 метєри квадратни. Єдна пайташка ми предклєдала же чом бим нє вихасновала простор за ешеньску роботу зоз квецом. Так зме пред трома роками положєли 200 фалати ешеньскєй ружы, шлїдуюцого року було 500, а того року 1000 фалати. Перши рок сом купєла саднїци, а тєразих сама одховам”.

Цо потребнє за успїшнє хованє квеца?

– “Концом апрїла ше правя рєзнїци котри перше кладзєм до жеми. Такой ту при хижы мамє мєста дзє их можєм лєгко мєрковац, а вєц у юнїю

их кладзєм до черепчох. Ховам файту “Мултифлора”, то нїзки, черякасти ружы зоз велїма дробнїма квецїками у рижних фарбох– билєй, жовтєй, червєнєй, цєловєй, лїловєй, табаковєй. Кєд ше их посадзи до черепчох, раз у тижню ше их муши прикармиц, а ми то робимє прєйг системи капка по капка. Тиж так кажди дзєнь ше їх залїва, а того лєта, понєжє було барз горуцо, залївали зме рано и вєчар. Кєд сушни рок хороти ше мєнєй зяваю, а од инсєктох найчастєйши лїсцово блїхи котри ше муши на час трєтировац”.

До роботи уклєчєна цєла фамєлия, а о потєрашнїх рє-

зултатох Гєнка визначєла: – З оглядом жє коло квеца єст роботи од апрїла по нєвємбєр нє можєм повєсц жє наш труд цєлком виплацєни. Того року було вєлкє понуканє на тарговищу так жє ше цєни мушєло прїсподобиц поглєдованю купцох. Кєд шицко спатримє можєм повєсц жє зме остали на “позитивнєй нули”. Понєжє наш старши син студира гортикултуру и ма дзєку прєдлужїц тоту роботу наздавам ше жє буду лєпши часи.

У заградки опрєз Гєнковєй хижы обачєли зме и красни розконарєни розмариї хтори прєдава за свадзби.

– “Дараз ше нє могло анї задумац свадзбу бєз того пахнєцого квеца, алє нєшка ше го вшє мєнєй глєда, бо го замєнєю пластични прїкраски. Часи ше мєняю так жє розмария постава баржєй лєм краса у дворє” – бєшєдує Гєнка.

Остатнї цєпли ешеньски днї Димичово похасную за прєсадзованє желєнєй шалати и шатву шпинату жє би вчас на яр мали цо скорєй швижєй желєнєви, а вєц як и по тєраз на шор прїду прєвєрєни прудукти и квеце. Сушєдово на Митници прїходзє до Гєнки покупиц швижи домашнї прудукти, а и сами ше цєша кєд шицко одховаю у своєй заградї. Жичимє им и надалєй успїшну прудукцию цо вєримє жє и посцигнє зоз своєю добру дзєку, знаньом и упартосцу.

Ксєнїя Лїкар

ПРО ПАЛОМНИКІВ ТА ШЕ ДЕЩО...

Дорогі, дорощі та найдорощі країни!

Після послідного листа про всілякі «корита» деякі мої земляки прошут мене перестати писати листи, поки є ще бодай хтось між нами, що бере їх до уваги. Подумав та вже хоків се зробити. Але після 12 років до моїх рук знов попала книшка «Казки Емми Андієвської», надзвичайної письменниці і малярки з Мюнхену, до речі, колишньої моєї сусідки та близької приятельки моєї родини. Головний герой – шакал, що живе серед пустині. І він на початку книшки каже: «...Я починаю боятися, що мене не зрозуміють, або, що ще гірше, якось фальшиво зрозуміють, і тому я мовчу або йду в пустелю і вию...» І подібне сі діє зо мнов, тільки я не вию, але сідаю в хліві коло свої худібки та пишу листи. Всі тут факти я дістав від своїх інформаторів, екі прошут не згадувати їх імена. (Мають страх!) Недавно до Риму були прибули українці зі всього світу, жеби відбути паломництво (hodočašće) з нагоди освячення оновленого собору Святої Софії, зведеного Патріярхом Йосифом Сліпим та 20-річчям від Його смерті. Скільки мені відомо з наших країв про таке сі не згадало, ніхто і не подумав, шоби і хтось з нас туди поїхав. Пригадую: свого часу у Малій Семінарії в Римі саме завдяки Благженішому Йосифови були десятки наших хлопців і чимало чесних сестер. А паломників було завжди файне число. Тепер сі всьо забуло, а скільки мені знано і деякі вотченьки духовні не згадуют з приводу річниць смерті наших Церковних Достойників – Патріярха Йосифа та Слугу Божого Митрополита Андрея Шептицького. А так хотілобсі бачити якогось вотченька ду-

ховного з хорватів, який не згадує своїх колишніх духовних провідників, без огледу в які частині світі жиє сей на-рід!

Чесць і пошана всім достойникам християнських Церков, але якось дивно читати на тому фістбокови (Facebook), коли єден наш молодик пригадує нам, що вже сповнилося три роки від смерті Патріярха Сербської Православної Церкви Павла. Скільки мені відомо, ніхто з сего народу ніколи не згадав добрим словом Достойників Греко-Католицкої Церкви! Це факт і нема тут потреби булькати, що я чийсь ворог!

І було ще їдно паломництво, до недалеких Крижівців, з нагоди 400-ліття Марчанської Унії. До речі на се светкуванє прибули владики з 14 європейських державів, їх понад тридцят. З України були, здаєтсі, аж штири Єпископи, на чолі з Верховним Єпископом нашої УКГ Церкви Благженішим Святославом. Відвідати Крижівці Владика Нікола Кекіч запросив вірних, а оченькам духовним ніби-то і наказав, кілька місяців тому чим більше прибути на се св'єто. Але не буду богато «мудрувати», тим менше буду писати, а піду за слідом вище згаданого шакала у казки Е. Андієвської та почну вити (zavijati) серед нашої національної і релігійної пустині на Балканах!

З Босні мало бути три гавтобуси з паломниками, ледве призбиралося два неповних, з штирма вотченьками, їдного з них таки не було; вже не знаю, як було з іншими, але знаю, шо з цілого Бродського краю призбиралося половину гавтобуса, вірні з Липовлян до них не прилучилисі та ніхто не поїхав автобусом. Представляли цей край два отці, дві сестри монахині та єдне

подружжя. З Липовлян, такого осередку нашого, шо сі всі тут пхают показати екесь представліне, головов і бородов був одинокий представник на Богослуженю – ваш дідо Панас Бездольний! І шо маєм сказати, і кому се траба сказати, і кого се всьо обходит?! Кому з нас, валика частина еких уже і самі не знаємо хто і ким вони є, інтересує Блаженіший Святослав, і хто його десь згадує, і кому потрібно з ним поговорити, зробити знимки, навіть і заспівати...

Завдяки чесним сестричкам зі всіх сторін «наших» Балканів та ше кілька тих з нас, шо не забули своє коріне, в Крижевцях був український здвиг (slet, skupljanje), на якому, як ніколи в історії Крижевецької Єпархії, в подвір'ї катедрального собору не було такої маніфестації... Гордо більшість прочан мали на собі якусь вишивку, гордо майорів український прапор. Правда, завдяки бідним українцям з Босні!

А коли-м все ж таки вище написані рядки зволив підсунути під достойний носик Маринки Християнки (свого цензора) вона, не витримавши сесе мудро пояснити, наказала, приблизно написати вотакє: «Ті наші вотченьки духовні, шо сі намагали навогорити своїх овечок і баранчиків їхати до Крижівців та ті, шо їм не було до сего, могли просити культурно-мистецькі товариства їхати туди. Примір: липовлянські «Карпати» богато подорожуют хто знає куда. Держава платит їм дорогу. До тих, куди їдут, дають їм погамцяти і похлепати, також за державні гроші. Дуже просто – всьо дармо. Тому з «Карпатами» поїхати завжди є охочих... Посібно на «Червону калину» в Дев'єтину, де сидиш собі в ліску – цирах, дивишсі на програму, чи ні; будеш у

церкві – те саме... А то вийшло, шо до Крижевців траба платити дорогу, бути в церкві, а потім дістати екийсь «sokić» та каву – не було сенсу їхати!»

А воно є тут троха і правди. Дайминато, хто би знав про українців у Липовлянах, коли б не було «Карпатів?» Тому можемо з ними поїхати, і навпаки – до нас когось запросити в гості. На тому, аміні! Під самий кінець – кілька дурниць. Недавно у Приняворі була якась делейгація з України. Місцева телеревізія згадала, шо тут живе коло три з половинов тисячів українців, шо ніколи не було і не буде. Не знаю, чи їх се число є ше в цілі Босні! Але перед світом комусь потрібно сі похвалити, шо нас так богато у сім містєви, а не шо розігнані пішли на всі сторони світу.

Далі, про шо пишу, не вартує ані мішка полови з гречки. На цілих Балканах сі трубит, шо наші діти навчаютсі рідної мови. Правда, їх дуже мало, а ще правданіше, шо ніхто з них не вогорит по-українски. А то перечитайте, як їдна вчителька (наша) пише листа до такого-то, нашов мовов:

«Ок дуже добре а че ви мене як би на приклад зналася проблиба чи скажімо є таких не буду іменувати у міністерству не дасть міні пробитєся далі на роботу в якусь ще школу че ви заступєтєся за мене че станєти на їню сторону прошу вітповісти...»

А в Петрівцях на цвинтарі на єдному пам'ятнику находитсі такий напис: «Ту спочєвають у міру Божім (імена) родженєні на України. От наша рідна мова! І вчителі... Най мені сі вибачит, але я се мусів комусь сказати, тобто написати, бо вити не смію навіть у власному домчику. Щиро вас поздравляє

Дідо Панас Бездольний

✿ СЛИЧКИ З ВУКОВАРУ (1)

ЯК ШЕ У ВУКОВАРЕ ЗНІМАЛ АМЕРИЦКИ БАВЕНИ ФІЛМ "ЛЮБОВ КОНЬОКРАДОШОХ"

Ядран филма зоз Загребу бул найвекша продукційна хижа у бувшей Югославії. У златних часох, а то було скорей валяня тkv. "железней зависи", односно дагдзе од 1960. по 1990. рок, Ядран филм участвовав у зніманю 124 домашніх филмох и аж 145 филми у медзинародней копродукції! Так у филмским студию у Загребе, але и ширцом Горватскей (Риска, Плитвици, Лекеник при Сиску, Велебит...) знімани шветово познати филми "Плехова бугна" В. Шлендорфа, "Софийов вибор" режисера Алана Пакули, у котрим бавела добитніца Оскара Мерил Стрип, филм Орсона Велса "Судзенє", по кніжки писателя Кафки, дзепоедни филми з восну тематику зоз Другей шветовой войны, як и даскельо кавбойски филми зоз сериялу "Винету" итд. У Ядран филму ше у тедишні час вельо робело, прилів девизох бул вельки, а домашні глумци мали нагоду бавиц у теди значних европских и шветових филмох.

Младшим читачом часописа "Нова думка" виroyатне не барз познате же єден бавени филм, а слово о америцким бавеним филму "Любов коньокрадошох" ("Romance of a Horsethief", 1971), знімани на подручу Вуковара! Режисер того авантурistischно-забавного филма бул Абрагам Полонски, а главни глумци були Юл Бринер, Ели Валах (познати по одличней улоги у филму "До-

бри, не добри и зли"), Джейн Биркин, Оливер Тобиас и Лена Казан. Менши улоги бавели Бранко Плеша, Владимир Бачич, Бранко Шполляр, Вида Єрман, Аленка Ранчич и Дина Рутич, а статисти були з Вуковару и околних валалох. У филму "Любов коньокрадошох" Вуковар глумел Малаву, варошик у Польскей, котри ше ніби находзи на граніци зоз царску Русию, а чийо жителе углавним жию од тарговини зоз коньми. Звичайни, каждодньовни живот пременел ше кед власц у варошику на силу превжало русийске войско под заповидніцтвом капетана Столофа (Юл Бринер), котри бул Козак и котри за потреби русийско-японскей войны домашнім людзом на силу одберал коні.

Филм ше почал знімац под час лета 1971. року, праве кед сом закончел осму класу основней школи у Вуковаре. Паметам же ше знімало на шлїдуючих локаційох: у улїчки Маршала Тита и то од Радио Вуковару та даяки 300 метери до брега у напране Сотину, потим на старим пияцу у штрעדку вароша, у дворе тедишнього Городского музею, односно на дакедишнім маєтку грофа Елца, на гайзибанскей станіци "Вуковар Стари" (котра ше находзела недалєко од тkv. петровскей драги), на пажицох, польскей драги и бари од Вуковару спрам Богдановцох, на Адици итд. Паметам же

ше пред и под час зніманя того филма на габох Радио Вуковару непрерывно верцела реклама, можебуц би точнейше було повесц поволанка слухачом, же би ше приявели за улоги статистох у филме, обещована и добра дньовніца, але у тедишні час Вуковар мал вецей роботнікох як жительох (!) и вообще не було легко пренайсц геверни особи. Понеже сом особне сцел видзиц Юл Бринера и Джейн Биркин, котри теди були шветово познати глумец, односно шпивачка и глумица, вец сом ше тиж приявел за статированє у филме, нікто ме не питал чи сом полнолітни, и три дні сом престал у дворе тедишнього городского музею, односно у дворе будинка грофа Елца, и ніби глумел якогшик легиньчка-селяна, котри бул лєм єден з числених патрачох на якимшик турниру у шедланю коньох, але Бринера и Биркинову сом вообще не видзел, гоч их режисер познейше умонтировал праве до тих сценах на котрих их теди не було! Або их можебуц и було, лєм их я не видзел! Углавним, три дні сом лєм стал, кляпкал кед ми гварене, бул ніби барз одушевени зоз приказанима схопносцами коньох и коняникох, але мушим припознац же сом до камери не гварел ані слова, як и гоч хтори други статист. Паметам же була велька горучава и же сом бул непрерывно смиядни, та сом на концу одустал од упозна-

ваня з америцкими филмскими гвиздами, але и од гоч якей дальшей вязи зоз тим филмом!

Од Руснацох у тим филме статирани и Янко Сорчик зоз Петровцох, котри глумел русийского коняника, як и Желько Мудри – Янчов з Вуковару, котри бивал коло Вашарища и котри статирал през цале лето, понеже теди бул незаняти. Можебуц ище дахто, але сом не замерковал, або не запаметал. На локаційох у Вуковаре и околїску знімене даяки седем годзини роботней верзиї филма "Любов коньокрадошох", з надпомнуцом же векшина сцени знімани и по 30 раз (!), а од цалого того зніменого материяла на концу зготовени бавени филм котри тирвал лєм єдну годину и 40 минути! Премиєра филма була концом 1971. року у Америки, а неодлуга потим могли го видзиц кинопатраче у Французкей, Италиї, Немецкей... Велї масовни сцени, котри знімени на подручу Вуковара, на концу вообще не вошли до конечней верзиї филма, цо було барз вельке розчарованє за числених жительох зоз того городу и околних валалох котри статировали у филме, а котри концом єшенї або початком жими 1972. року пришли опатриц тот филм до тkv. Велького вуковарского кина, котри ше находзел у Роботніцким доме у штрעדку города!

Яким Пушкаш

ВИЛІЯ НАШОГО ДЗЕЦИНСТВА

Ище єден рок на заходзе и ище єдна Вилія пред нами. Вилія дзецом радосц, а нам старшим виволує здогадованя на дзецинство. Цо єст красше у живоце чловека од дзецинства? Врацам ше до тих часох и здогадуєм ше веліх подійох кед зме шпивали на Вилію и обчековали цо зашпиваме. И множа ше ми здогадованя на рижни радосни події и памятки. Єдну подію на Вилію, кед ми було дас дзешец роки, окреме паметам. Ходзиц на Крачун по шпиваню и винчованю по сушедстве за нас дзеци було обовязне, та зме вше ходзели шпивац и до нашого сушеда Кирила. Сушед и його жена жили сами, дзеци им робели у варошу, а унуки им не приходзели часто, та их того року не було ані на Вилію. Сушедово ше приближовали шейдзешатим роком и помали их почала лапац носталгія за прешлима часами, а понеже им унучата вше слабше приходзели, ми сушедски дзеци були ту же бизме их на даяки способ заменели. Сушеда порихтала шицко як тому шор, а сушед шедзел за столом и випивал погар вина слухаюци нас як шпиваме и винчуєме, и обраца главу на бок же бизме не обачели слизу котра ше зявела у куцику ока, а виволало ю нашо винчоване и шпиване, як и сама магічносц того вечара „Виліі”. Того року на Вилію зме замерковали ище єдну незвичайносц при сушедових. При пецику на старим карсцелю шедзела стара баба Юла, нина нашей сушеди. Бабу Юлу зме не познали

найлепше бо жила на другім концу валала зоз своїм сином и невесту. Єдного вечара пред Миколаєм, зоз зайдичку под руку, зявела ше пред капурку наших сушедових. Паметам же ми дзеци ище вше бегали по вонку цагаюци санки и мехи наполнени зоз сламу, обчекуюци же увидзиме Миколая. Баба Юла вишла зоз авта котри ю привезол и з дробним крочайом и палічку пришла гу капурки котра була замкнута, бо сушедово, не знаюци же дахто придзе до ніх, пошли до їх бачика Миколи повинчовац му имени дзень. Баба Юла шедла на свою зайдичку до удзверіох конку, яки дакеди були на старих хижох. Не було нам ясне цо ше случело. Баба Юла, зоз слизу у оку, гварела нам же то святы Миколай пришол на стоядину и привезол ю як дарунок нашим сушедовим. Розишли зме ше дрингом дому гуторяци родичом же святы Миколай идзе доокола на авту и ноши дарунки, а нашому сушедови Кирилови принєсол бабу. Мац и два сушеди гуторели же дзеци лєм сплетаю, а вец вишли вонка и цошка длуго шептали зоз бабу Юлу. Волали ю нука бо було жимно, но вона не сцела войсц, але упарто шедзела у удзверіох и чекала сушедових хтори неодлуга пришли та уведли бабу до обисца. Ми дзеци теди ище не розумели цо ше то случело. За нас було важне лєм же би Миклай пришол, гоч и на стоядину, але уж познейше, кед зме поодрастали, зрозумели зме же бабу Юлу не привезол Миколай але ей власни син.

Привез ю и вируцел пред сушедових бо вон и невеста не могли вецей „церпиц” баби. Не мал зоз ню дзе, та ю привезол пред нинову хижу и видрилел ю з авта. Нашо сушедово прияли нину и вона остала при ніх аж до шмерци.

Так тей Виліі баба Юла була ту у ніх, тримала пацерки у рукох и слухала дзеци. Кед зме закончили, як то уж ишло по шоре зоз „Дай Боже добри вечар” и сушед одповед „Дай Боже и вам, а чийо сце?” ми одвитовали „Сушедово”. Поуходзели зме нука бо нас сушеда поволала, наляла нам соку до погарох и понукала нам бобальки випитуюци ше нам чи зме вельо зашпивали, чи нам жимно и подобне. Баба Юла слухаюци нас, розпочала бешеду з нами питаюци нас же хто нас научел так крашне винчовац и же вона зна єдну винчованку хтору памета зоз свойого дзецинства и же нас ю научи за нарок. Вец почала приповедац як тераз шицко крашне же єст и бомбони и чоколади. У час ей дзецинства доставало ше лєм яблучко, даєден дробни динар и орехи, а було барз вельке кед дагдзе достала сухи шлівки або смокви. Але, заш лєм, и теди пририхтоване за Вилію було окремене дожице. Слама ше уношела до обисца. Жени рихтали бобальки и други єдла, а легіньове и дзивки ше вше круцели коло газдині котра намакала бобальки же би ше поумивали у води у котрей бобальки умити. Легіне ше умивали у тей води же би були славни як бобальки, а дзивчата же би були крас-

ни як бобальки. На стол ше под парток кладло зарно жита, кукурици, овсу, ярцу, пасулї же би идуцого року шицко зродзело. Квицел ше крачун – ядловец хторого оцц принєсол з леса. Квицел ше з орехами закрученима до рижнофарбових паперикох, а мац упекла осух и його ше єдло на Вилію. На столе було меду и ореха, капицаніки, дахто мал и печену рибу з рискашу, а дахто лєм рискашу. Гоч худобна, Вилія була велька радосц. Покля тото баба Юла бешедовала, могло ше обачиц возбуждене хторе у ней виволал тот вечар, а покля ше слова шоровали, ей зранцавену твар умивали слизи хтори озда ані не чувствала бо ше врацела до найкрасшого часу свойого живота – до дзецинства. Гоч кельо ше трапела през живот и у старосци остала без свойого куцика и огніска, заш лєм ше здогадла радосци хтору ей ношела Вилія, та своєю памятки щиро подзелела з нами.

Так най и нам нешка Крачун и Вилія буду час кед своєю памятки и своєю радосц, хтору ношимо у себе, дзеліме у своїм штредку слухаюци єдни других, а окреме гевтих старших хтори ше младим можу видзиц и кус допитим, але треба знац же и вони дараз були дзеци хтори ше радовали тим дньом як и нешкайши дзеци. Їх часи були инакши бо не мали компютери, мобилни телефони и видео-бависка, але мали найзначнейшу прикмету у своїм характеру, а то чиста дзецинска радосц и мрия.

Томислав Рац

ВЛАДИМИР КОСТЕЛНИК

1930 – 2012

Нагло и несподзвано 18. децембра 2012. року, лем цо го сцигла привец перша помоц зоз Руского Керестура до Кули, умар Владимир Костелник. Вон бул без сумніву по тераз недосягнути, свестрани бард култури, просвети новинарства, публицистики литературней и драмскей творчосци, историйних вигледованьох, хронології и взагалі политичней и дружтвеной діялносци Русинох и Українцох у Републики Горватскей. Владимир Костелник народзел ше 1930. року у Петровцох дзе закончел пейц класи лужей школи, а потим предлужел руску гимназию у Руским Керестуре. У бурйовитих часох законченя Дргей шветовой вони неиндетификовани злодійове забили му оца. Прето ше уж як 14-рочни хлапец намагал чим скорей закончиц школу и почац робиц. Повойново часи журно вимагали младих школованих людзох, та у Београдзе закончує високу школу новинарства. Як єден з перших школованих професионалних

новинарох започина робиц у руским тижньовнику „Руске слово“, а вец як редактор руского часопису за дзеци „Пионирска заградка“ у Руским Керестуре. Потим ше враца до Горватскей и предлужує робиц як професионални новинар у горватских новинох „Глас Славонії“ у Осиєку. Постава снователь и главни редактор, новинар и дописователь числених новинох и радио-емисийох на горватским язикау у Винковцох и Славонским Броду, а найдлужей на радио Вуковару и у Вуковарских новинох. Прето ше до Вуковару зоз своєю фамелию стаємно населює, жиє и роби до пред Отечествену войну, а потим ше знова уж як пензионер враца Руского Керестура одкадз до остніх своїх дньох сотрудзує и дзе жил до шмерци.

Цалого живота сотрдзовал зоз руским новинами и рускими емисиями на радио Новим Садзе, бул член и єден зоз сновательох Дружтва руско-сримских писательох,

а як активни дружтвени, культурни и просветни роботник Русинох и Українцох бул инициатор и організатор числених сходзкох, манифестацийох, литературних вечарох, сходох младежи Русинох и Українцох. Зачатнік є и видавательней діялносци Русинох и Українцох, автор веліх кніжкох и главни и одвичательни редактор перших виданьох на руским и українским язикау у другей половки ХХ столітя у виданю Союзу Русинох и Українцох РГ и редакції „Нова думка“. Инициатор и організатор є снованя Союзу Русинох и Українцох у Вуковаре 1968. року и перши його председатель, од 1968. по 1973. рок. Порушователь є и його главни и одвичательни редактор часопису на руским, українским и горватским язикау „Нова думка“ од 1971. До 1991. року. Иницирує, порушує и главни є редактор перших двох літописох, алманахох на руским и українским язикау „Думки з Дунаю“. Даскельо роки редактор є часопису за руских и українских школярох „Венчик“.

Нет вецей нашого „бачика

Влади“. Руснаци и Українці у РГ остали без „оца“ Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей, „оца“ літопису „Думки з Дунаю“ и оца видавательней діялносци на язикау Русинох и Українцох у Горватскей, а Русини и Українці южнославянского поднебья остали взагалі без єдного зоз найвекших культурних каменяох–фундаментох другей половки ХХ столітя. Владимир Костелник поховани на керестурским теметове, такой ютрездень по несподзиваней наглей шмерци, 19. децембра 2012. року. За собу охабел ожалосцену супругу Наталку, дзивику Любку и Натку и ей супруга Владу, унуку Ларису и прауноку Павела и Мариана.

На остатні драгу випровадзели го блізна и дальша родзина и сушество, як и представителе Союзу Русинох и Українцох РГ и редакції „Новой думки“, як и други числени культурни асоціяції хто-ри принесли венци и послали телеграми сочувствія. Вичная му памят!

Гавриіл Такач

Смутна колона зоз посмертними остатками Владимира Костелника

У РИЄКИ ОТРИМАНА 16. ЕТНО-СМОТРА

Танец „Кумове“

У організації Городу Риєки, а у сотрудніцтве зор Горватску музичну унию, у Риєки отримана 22. и 23. септембра 16. по шоре Етно-смотра на котрей наступели члени КУД-а «Яким Гарди» зоз Петровцох, як госци КД-а Русинох и Українцох «Рушняк».

Програма Етно-смотри почала 22. септембра на 19.00 годзин у просторийох Заєдніці Италианох на котрей на-

ступели ансамбли зоз своїма писнями и то: «И виртуоси фиумани» КУД-а /САЦ/Фрателанза, Риєка, «Словенка» Матици Словацкей Риєка, «Есхатон» Жидовскей општини Риєка, «Рябинушка» Загреб госци Руского дома у Риєки, КУД «Босна» и нашо дружтво КД Русинох и Українцох «Рушняк» Риєка.

Дует Владимир Провчи и Таня Крамер представели ше зоз рускими и українскими

Солистка ансамблю КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, Дорис Бильна

писнями котрих публика щиро и сердечно наградзела зоз вельким аплаузом.

Програма ше предлужела ютредзень, внедзелю 23. септембра, на 19.30 у Ческим доме дзе ше дружтва представели зоз фолклорними

точками, а медзи нїма наступели и члени КУД-а «Яким Гарди» зоз Петровцох, зоз двома танцами «Буковински свадзєбни» и «Троме дідове».

Публика була обчарована на прекрасним наступу петровского дружтва з незвичайними танцами и танєчними миниятурами котрих мали нагоду опатриц и не жаловац дланї же би наградзели вредних аматєрох. Тота смотра у Риєки уж ше трдиційно отримує и найстарша є и найвєкша, а найупечатейша часц програми то култура рижних народох у котрих панує писня и танец як и презентованє старих обичайох, окреме през народне облєчиво.

„Буковински свадзєбни танец“

Звонко Костелник проф.

